

MULIGHETSSTUDIE | OKTOBER 2018 - revidert november 2019

GAMLE GAUSTAD

MULIGHETSSTUDIE GAMLE GAUSTAD - OKTOBER 2018

Revidert november 2019 - med forslag til løsning for svalganger.

Prosjekteier	Helse Sør-Øst RHF
Oppdragsgiver	Helse Sør-Øst / Oslo universitetssykehus HF
Prosjektleder	Sykehusbygg HF
Arkitekt	Ratio arkitekter AS Arkitema Architects AS
Tekniske rådgivere	Sweco Norge

Adresse co:
Ratio arkitekter as
Drammensveien 130
0277 Oslo
tlf: 415 21 111
post@ratioark.no

Bakgrunn

Arkitema Architects AS og Ratio Arkitekter AS med rådgivere fra Sweco Norge har, i forbindelse med oppdraget Nytt sykehus på Gaustad, fått i oppdrag av Helse Sør-Øst/Oslo universitetssykehus HF å utarbeide en mulighetsstudie for den fredete bebyggelsen på Gaustad.

Det ble gjennomført en befarings på området i juni 2018, og underlagsdokumentasjon i form av plantegninger, tilstandsanalyser, forvaltningsplaner og verneplaner ble fremskaffet. Disse har dannet grunnlag for denne mulighetsstudien.

Innledning

Det er planlagt at de gamle bygningene på Gaustad sykehus i fremtiden ikke lengre skal romme kliniske funksjoner, men heller funksjoner som administrasjon, kontorer, studiearealer, representasjon og andre utadrettede publikumsarealer. Vern gjennom bruk har vist seg å være et godt prinsipp for vellykket bygnings- og kulturminnevern og er utgangspunkt for arbeidet med å finne ny bruk for bygningene i denne mulighetsstudien. Det er sett på ulike muligheter for ny bruk med fokus på følgende

- minimere inngrep som riving, hulltaking og ombygging
- tilpasse ny bruk til bygningenes opprinnelige bruk, slik at man på en eller flere måter kan knytte den nye bruken til bygningenes historie
- finne frem til løsninger for ny bruk som er fleksible, slik at bygningene kan brukes til ulike formål
- vurdere tilbakeføring til opprinnelig løsning for enkelte områder eller elementer, der dette kan gi et bedre bilde av bygningenes historie og bidra til å fortelle historien om anlegget

Kort historikk

Frem til midten av 1800-tallet ble sinnssyke i Norge enten tatt hånd om av familie, satt på legd av fattigvesenet eller innlagt ved såkalte dårekister eller dollhus. I enkelte tilfeller ble pasienter sendt til asyl i utlandet. Herman Wedel Major var en ung lege som så behovet for et bedre tilbud til sinnssyke i Norge. I 1844 leverte han et forslag til Kirkedepartementet – etter inspirasjon fra asyl i utlandet som han hadde studert. Forslaget var vedlagt tegninger og kostnadsoverslag utarbeidet av arkitekt Heinrich Ernst Schirmer. I 1845 ble det bevilget penger til tomtekjøp og i 1847 ble Gaustad sjefsgård, ved kongelig resolusjon, avgitt til helbredelsesanstalt for sinnssyke. Lov om sinnssykes behandling og forpleining, også kalt sinnsykeloven, ble vedtatt i 1848.

Byggetrinn 1 påbegynnes i 1849 og i 1855 innvies asylet. Anlegget vokser og utvikler seg gjennom i alt fire byggetrinn, der byggetrinn 2 kommer på 1920-tallet, byggetrinn 3 på 1960-tallet og byggetrinn 4 på 1990-tallet.

Anlegget

Gaustad sykehus består i dag av 28 bygninger med tilhørende uteområder. Følgende er hentet fra landsverneplan for anlegget:

Formål:

Formålet med vern av Gaustad sykehus er å bevare anlegget som sentralt monument over sinnsykeloven av 1848, og kilde til psykiatriens utvikling i Norge frem til i dag; samt å bevare bygningenes ytre preg, og gjenværende eldre utstyr, som deler av et fremragende arkitektonisk og arkitekturhistorisk miljø. Et viktig formål er også å bevare utvalgte deler av interiørene fra ulike perioder samt parkpreget med store trær, alléer og frukttrær.

Begrunnelse:

Gaustad sykehus er et anlegg med enestående helsehistorisk og arkitekturhistorisk betydning i nasjonal sammenheng. Anlegget er et viktig monument over, og kilde til, utviklingen av norsk psykiatri fra innføringen av sinnsykeloven i 1848 og frem til i dag. Bygningsmiljøet på Gaustad har fortløpende vært oppusset og endret, men er likevel helsehistorisk enestående i norsk målestokk. Også arkitekturhistorisk er anlegget meget verdifullt, og administrasjonsbygningen med det markante tårnet har i over 150 år vært et viktig signalbygg.

Omfang:

*Vern omfatter eksteriør for samtlige bygninger angitt på listen ovenfor *). Interiørvern gjelder hele bygning 22, utvalgte deler av 1, 2, 3, 4, 10, 23 og 28. Dessuten vernes det sentrale uteområde med murene omkring de gamle luftegårdene og andre rester fra den tidligere inngjerdingen og uteområde i tilknytning til bygning 20, 22, 23 og kjeglebanen. Alléer og større trær inngår i vernet.*

**)Se egen oversikt over alle bygninger med angitt verneomfang på neste side.*

Det opprinnelige anlegget var organisert symmetrisk om en midtakse med fire pasientbygninger på hver side og administrasjons- og servicefunksjoner i mellom, i tillegg til direktørbolig med stall og en liten portnerbolig. De fire pasientbyggene var inndelt etter kjønn og klasse/samfunnstilhørighet, hvor velfungerende og økonomisk bedre stilte

pasienter holdt til i de fremste bygningene og såkalte "urenlige" og utagerende pasienter holdt til i de bakerste, som nå er revet. Pasientbygningene var knyttet sammen med overdekte svalganger som også ledet ut til de inngjerdete luftegårdene.

Anlegget har vært igjennom massive ombygginger og utvidelser. På 1920-tallet tilkom flere pasientbygninger og servicebygg som vaskeri og kjøkkenbygg og på 1950-tallet ble arealene i hovedbygget (bygg 4) som tidligere hadde vært innredet som storkjøkken omgjort til kirke i forbindelse med at hele bygget ble rehabilitert. Senere byggetrinn omfatter servicebygg og ytterligere pasientbygg med Veksthuset og de to overgangsboligene fra 1992 som siste tilskudd. Sistnevnte er designet i direkte sammenheng med et for sin tid nytt behandlingsopplegg og er unikt i den sammenheng i Norge.

Det er i denne mulighetsstudien sett spesielt på den eldste delen av anlegget - byggetrinn 1 med de seks pasientbyggene omkring en midtakse. Disse bygningene ligger plassert i forhold til hverandre med et uterom som danner et unikt bygningsmiljø med stort potensiale. Her kan man levende se for seg et rikt campusliv med studieområder, kollokvierom, lesesaler, bibliotek, galleri, kafé, administrasjon og kontorer. Det vil også være mulig å utvikle anlegget til studentboliger.

De seks tidligere pasientbygningene har alle mer eller mindre identisk struktur og planløsning, og man kan derfor tenke seg at de ulike løsningsforslagene som presenteres i denne mulighetsstudien kan brukes for samtlige av de seks bygningene - altså for eksempel seks kontorbygg, seks studentboligbygg eller seks bygg for pårørendefunksjoner.

Bygningenes vernestatus legger begrensninger for i hvilken grad de kan transformeres til ny bruk. Noe av formålet med fredningen er også å beholde deler av bygningsmassen intakt slik at anleggets utvikling gjennom (sykehus-)historien kan avleses i det fysiske bygningsmiljøet. I løsningsforslagene er det fokusert på å få til universell utforming i så stor grad som mulig, men enkelte steder vil det ikke være mulig å tilrettelegge arealene for eksempel rullestolbrukere uten å gjennomføre inngrep som vil komme i konflikt med bygningens vernestatus.

Løsningsforslag for bygningene er presentert på side 6 og utover.

OVERSIKT OVER BYGNINGENE MED VERNEOMFANG
 VERNESTATUS HENTET FRA FOLRVALTNINGSPLANER FOR BYGNINGENE

Bygning	Oppført	Vernestatus	Verneomfang	Arkitekt
G01	1855	Fredet	Eksteriør/Interiør	Heinrich Ernst Schirmer
G02	1855	Fredet	Eksteriør/Interiør	Heinrich Ernst Schirmer
G03	1855	Fredet	Eksteriør/Interiør	Heinrich Ernst Schirmer
G04	1855	Fredet	Eksteriør/Interiør	Heinrich Ernst Schirmer
G05	1855	Fredet	Eksteriør/Interiør	Heinrich Ernst Schirmer
G06	1855	Fredet	Eksteriør	Heinrich Ernst Schirmer
G07	1855	Fredet	Eksteriør	Heinrich Ernst Schirmer
G08	1855	Fredet	Eksteriør	Heinrich Ernst Schirmer
G09	1921	Fredet	Eksteriør	Kristian Biong
G10	1968	Fredet	Eksteriør/Interiør	Hougen og Solheim Arkitektkontor AS
G11	1925	Fredet	Eksteriør	Kristian Biong
G12	1927	Fredet	Eksteriør	Kristian Biong
G15	1992	VK2 bevaring	Eksteriør	Ikke oppgitt
G16	1992	VK2 bevaring	Eksteriør	Ikke oppgitt
G17	1922	VK2 bevaring	Eksteriør	Kristian Biong
G19	1922	Fredet	Eksteriør	Kristian Biong
G20	1927	Fredet	Eksteriør	Kristian Biong
G21	1963	Fredet	Eksteriør	Sofus Hougen
G22	1855	Fredet	Eksteriør/Interiør	Heinrich Ernst Schirmer
G23	1992	Fredet	Eksteriør/Interiør	Erling Kjeldset (?)
G26	1857	Fredet	Eksteriør	Heinrich Ernst Schirmer
G27	1855	Fredet	Eksteriør	Heinrich Ernst Schirmer
G28	1855	Fredet	Eksteriør/Interiør	Heinrich Ernst Schirmer
G29	1920	Fredet	Eksteriør	Victor Nordan (?)
G30	1920	Fredet	Eksteriør	Victor Nordan (?)
G32	1895	VK2 bevaring	Eksteriør	Ukjent
Kjglebane	1865	Fredet	Eksteriør/Interiør	Heinrich Ernst Schirmer
Liggehaller	1927	Fredet	Eksteriør/Interiør	Kristian Biong
Utomhus		Fredet	Deler av utomhusanlegget	

Byggetrinn 1 (1855 - 1865)

Arkitekt: H. E. Schirmer
 Bygg 01, 02, 03, 04, 05, 06, 07, 08, 22, 26, 27, 28,
 Kjglebanen og luftegårdsmurene.
 Bygg 32 er tegnet av ukjent arkitekt.

Byggetrinn 2 (1920 - 1927)

Arkitekt: Kristian Biong og V. Nordan (usikkert)
 Bygg 09, 11, 12, 17, 19 og 20.

Byggetrinn 3 (1963 - 1968)

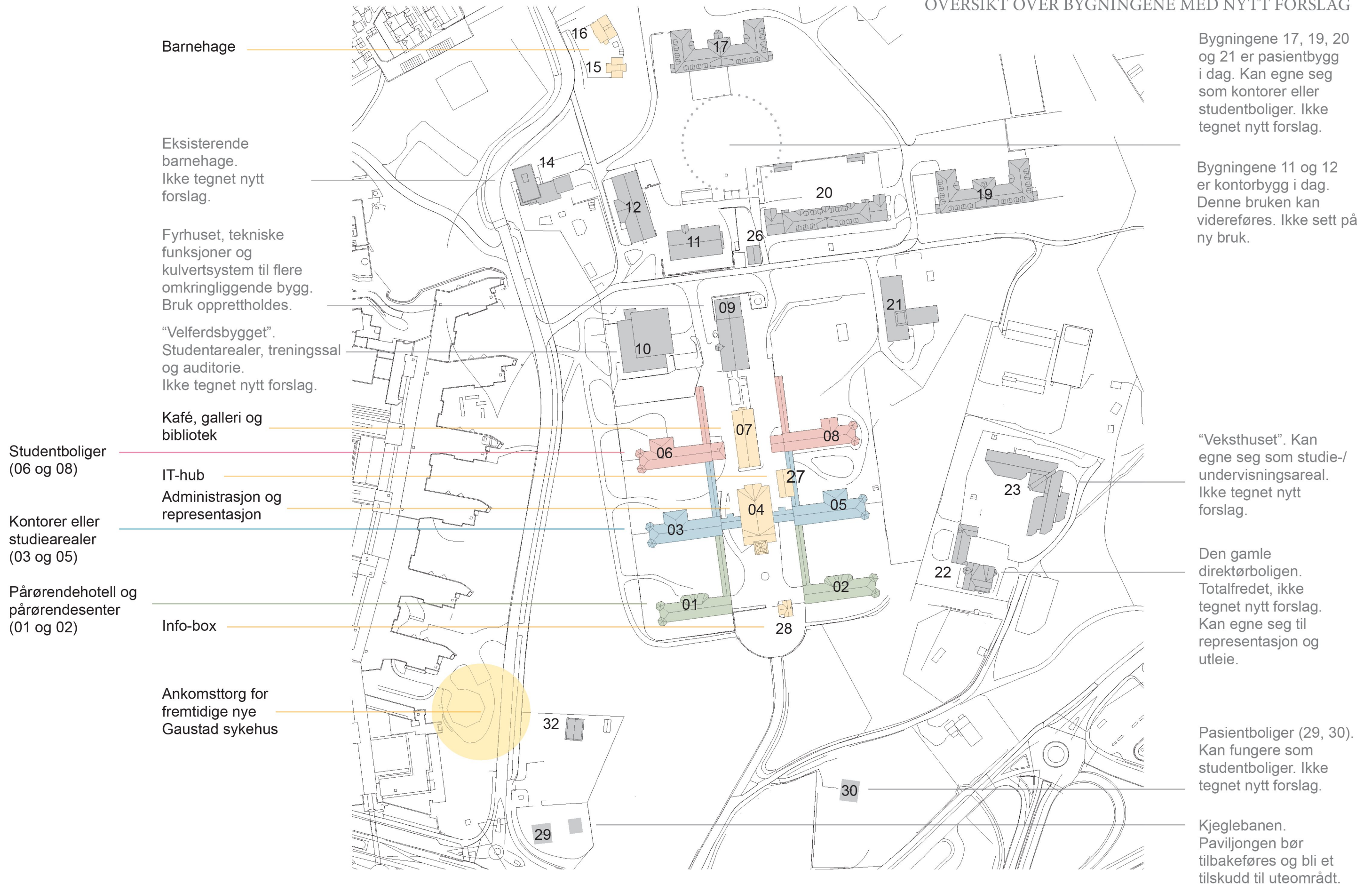
Arkitekt: Hougen og Solheim Arkitektkontor AS, Sofus Hougen
 Bygg 10 og 21.

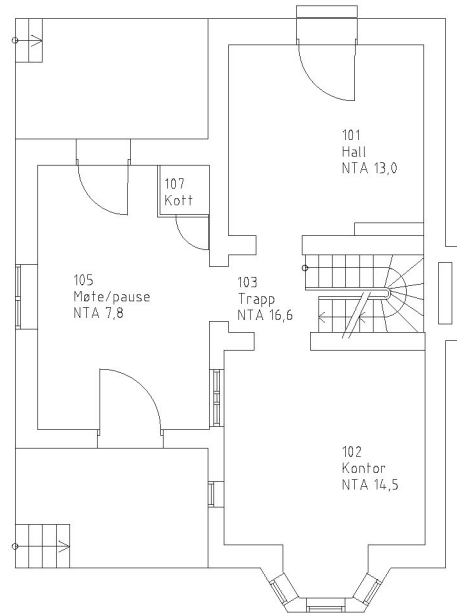
Byggetrinn 4 (1992)

Arkitekt: Erling Kjeldset (usikkert) for bygg 23.
 Bygg 15 og 16 ikke oppgitt.

OVERSIKT OVER BYGNINGENE MED NYTT FORSLAG

Vern:
Fredet - Eksteriør

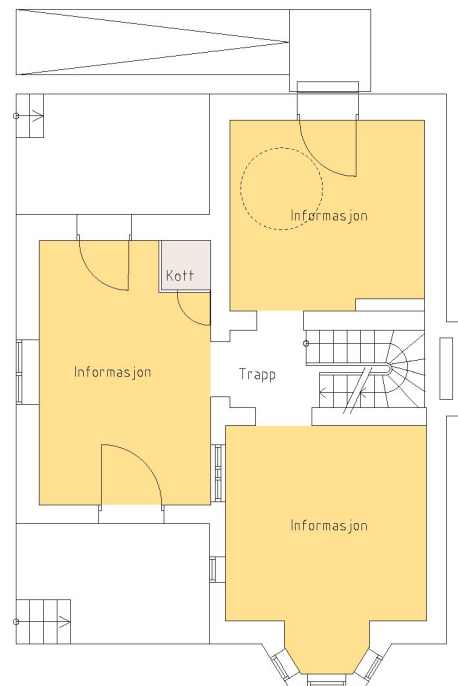
Opprinnelig funksjon:
Portnerbolig (fellesbygning for portner, bud, «huskarl og mekanikusassistent»). Har senere rommet vakt, kiosk og kontorer.

Ny bruk:
Informasjon om anlegget – hvem/hva finnes hvor – kontaktpunkt for nye besøkende uten avtale som ønsker informasjon om anlegget. Kan fungere ubemannet, med informasjonsskjermer for selvbetjening. Et alternativ kan være kiosk eller liten butikk for studenter og andre som bruker/bor på anlegget.

Universell utforming:
Nyere inngang på nordsiden og inngang på sørsiden har tilfredsstillende bredde, trinnfri adkomst mulig ved etablering av utvendig rampe på nordsiden, der høydeforskjellen utgjør ca 2 trappetrinn. Grunnflate er såpass liten at det ikke anbefales å installere heis – dermed er loftsetasjen ikke tilgjengelig for bevegelseshemmede.

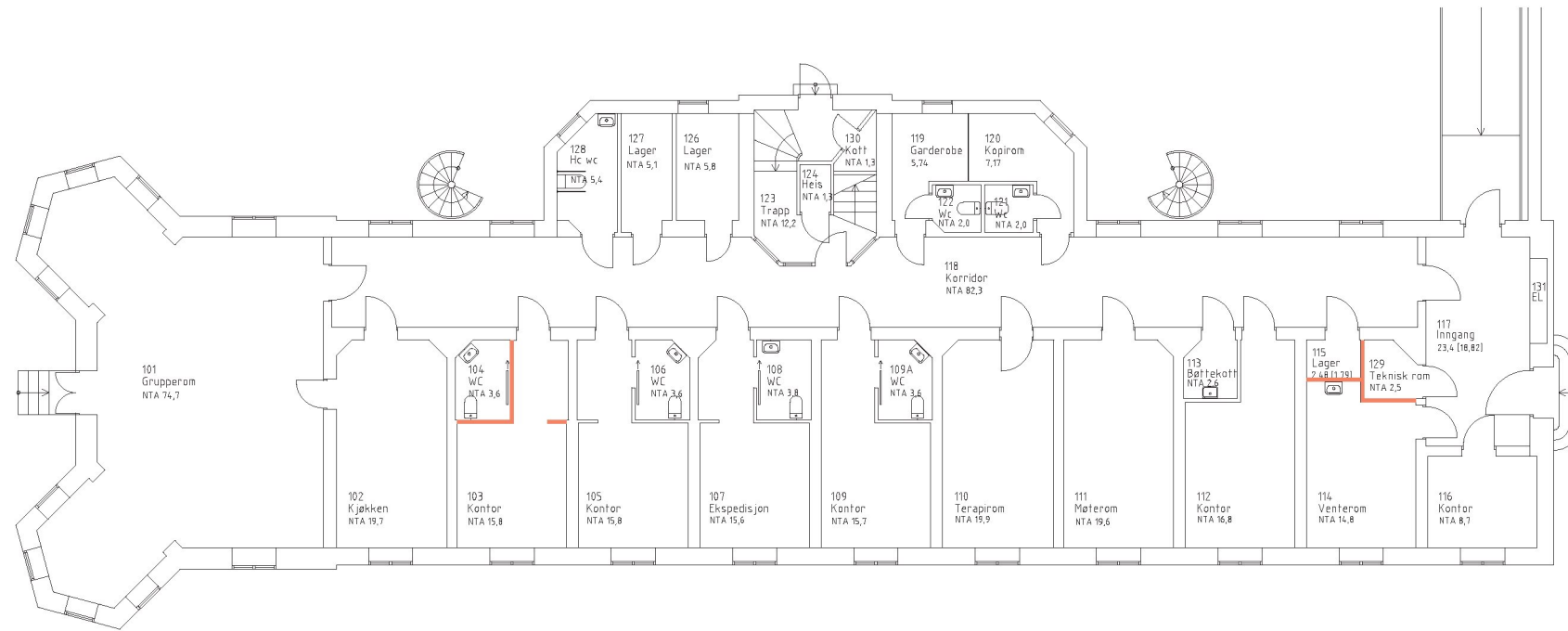

Bygg 27 - Info-box, plan 1
Eksisterende situasjon

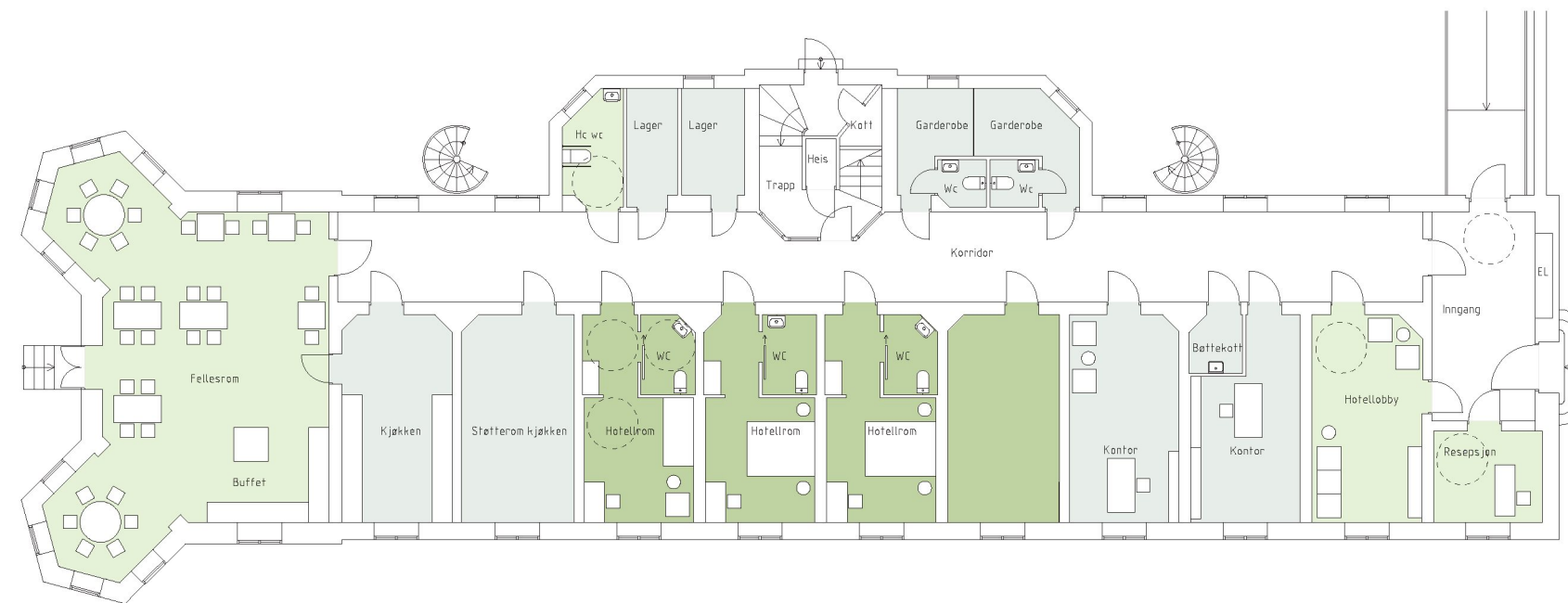

Bygg 27 - Info-box, plan 1
Ny løsning

BYGG 01 PÅRØRENDEHOTELL - PLAN 1

Bygg 01 - Påførendehotell, plan 1
Eksisterende situasjon

Bygg 01 - Påførendehotell, plan 1
Ny løsning

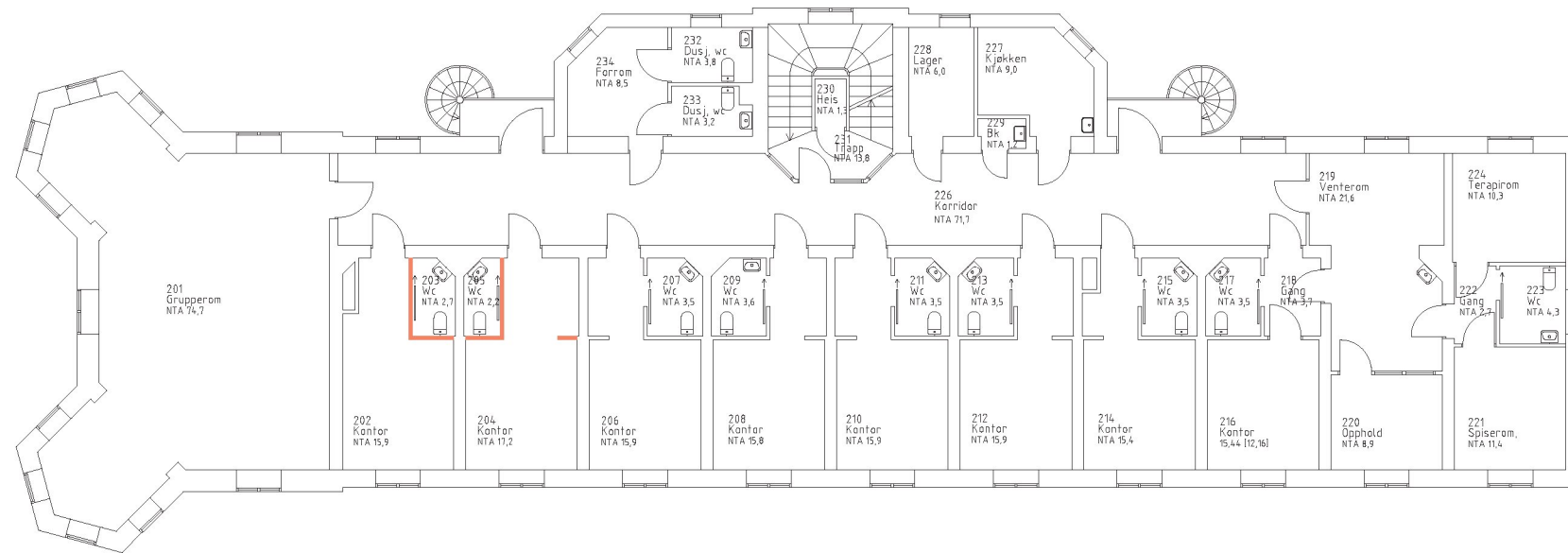
BYGG 01 PÅRØRENDEHOTELL - PLAN 2

Vern:
Fredet - Eksteriør/Interiør

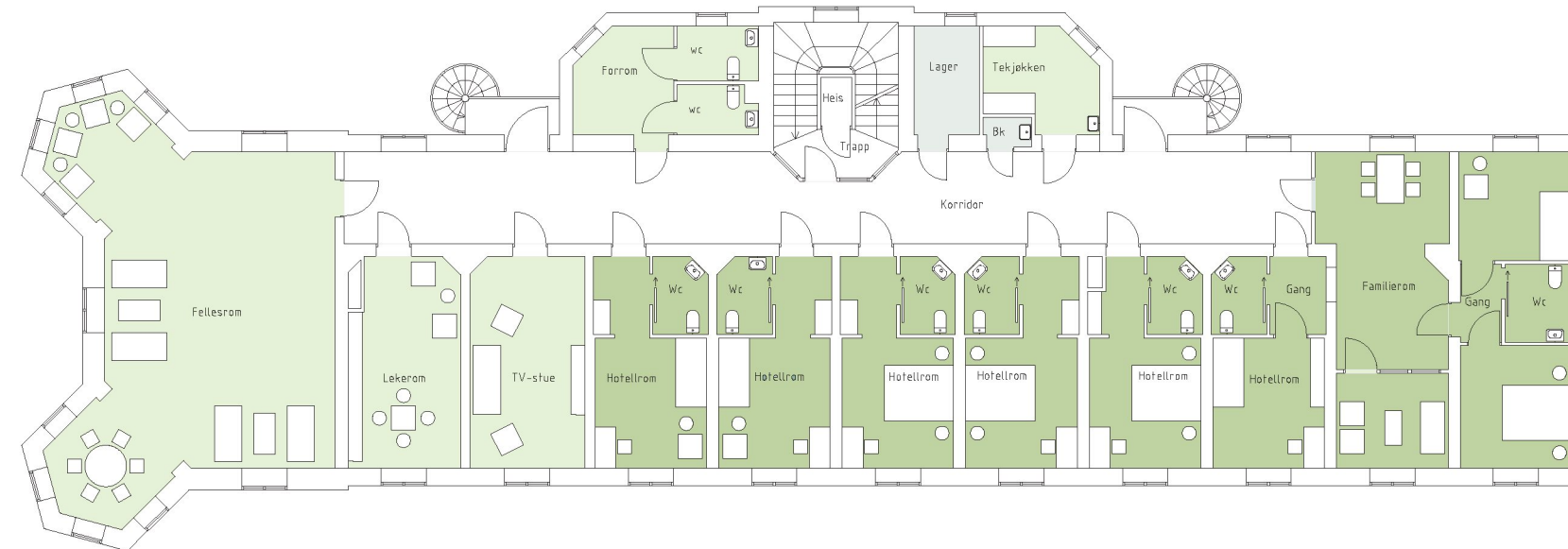
Opprinnelig funksjon:
Pasientbygning for «rolige, mandlige Syge af 1ste Forpleining» (1896).

Ny bruk:
Pårørendehotell med resepsjon, hotellobby, 9 hotellrom + 1 familierom, kjøkken, spiserom/fellesrom og støtterom.

Universell utforming:
Trinnfri adkomst fra nord via nyere rampe, god bredde i korridor og dører med tilstrekkelig fri bredde. Kan etablere HC-hotellrom, eksisterende HCWC i tilbygg ved trapperom kan oppgraderes. Heisstol ikke stor nok – kun 900 x 1400 cm – dermed er plan 2 ikke tilgjengelig. Ett av hotellrommene er innredet som familierom med stue og to soverom.

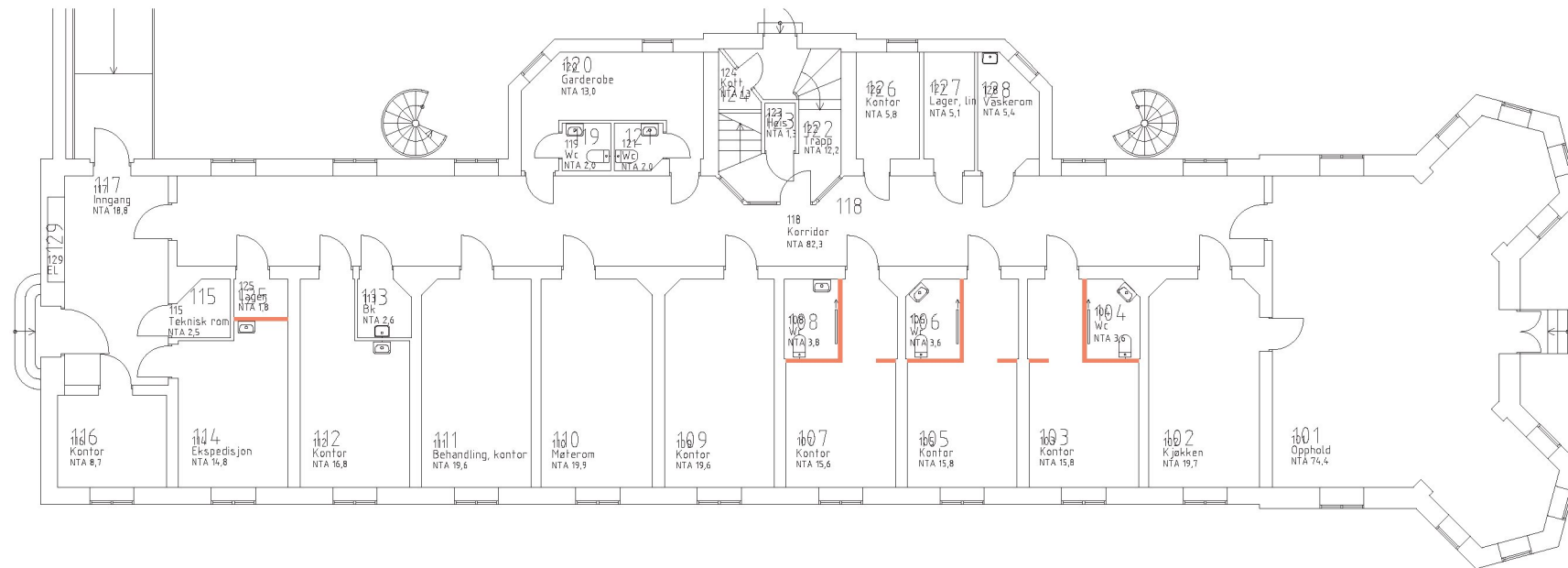
Bygg 01 - Pårørendehotell, plan 2
Eksisterende situasjon

Bygg 01 - Pårørendehotell, plan 2
Ny løsning

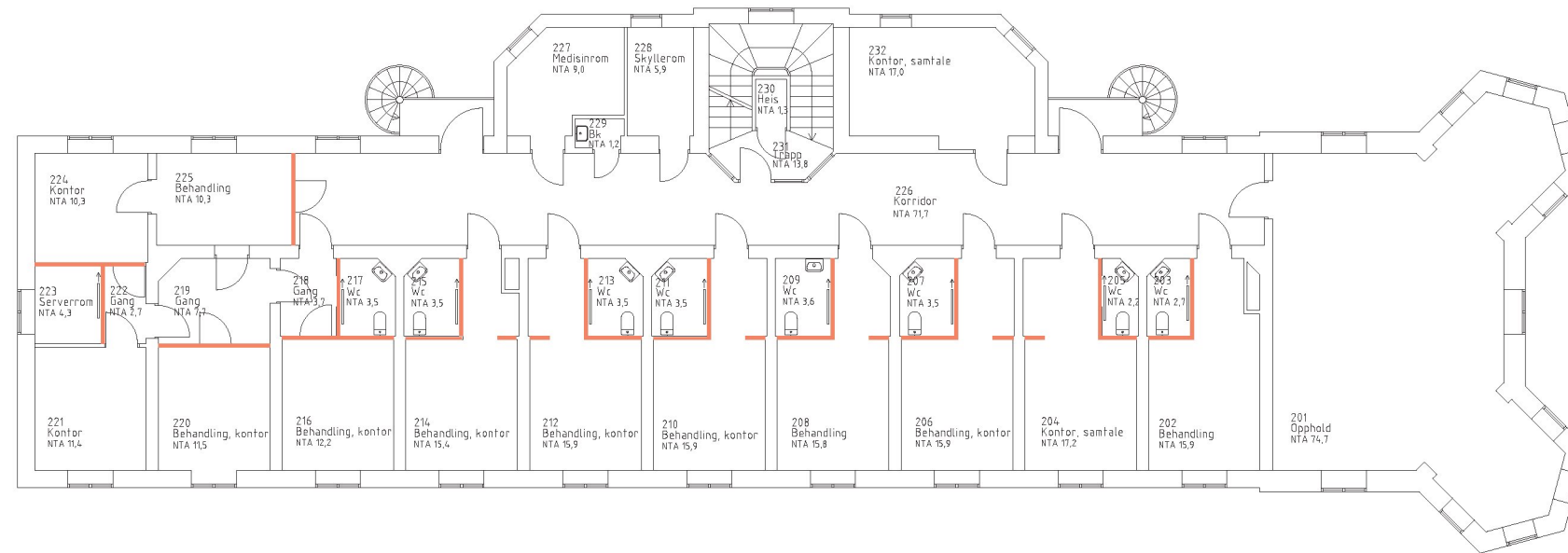
BYGG 02 PÅRØRENDESENTER - PLAN 1

Bygg 02 - Pårørendesenter, plan 1
Eksisterende situasjon

Bygg 02 - Pårørendesenter, plan 1
Ny løsning

Bygg 02 - Pårørendesenter, plan 2
Eksisterende situasjon

Bygg 01 - Pårørendesenter, plan 2
Ny løsning

Vern:
Fredet - Eksteriør/Interiør

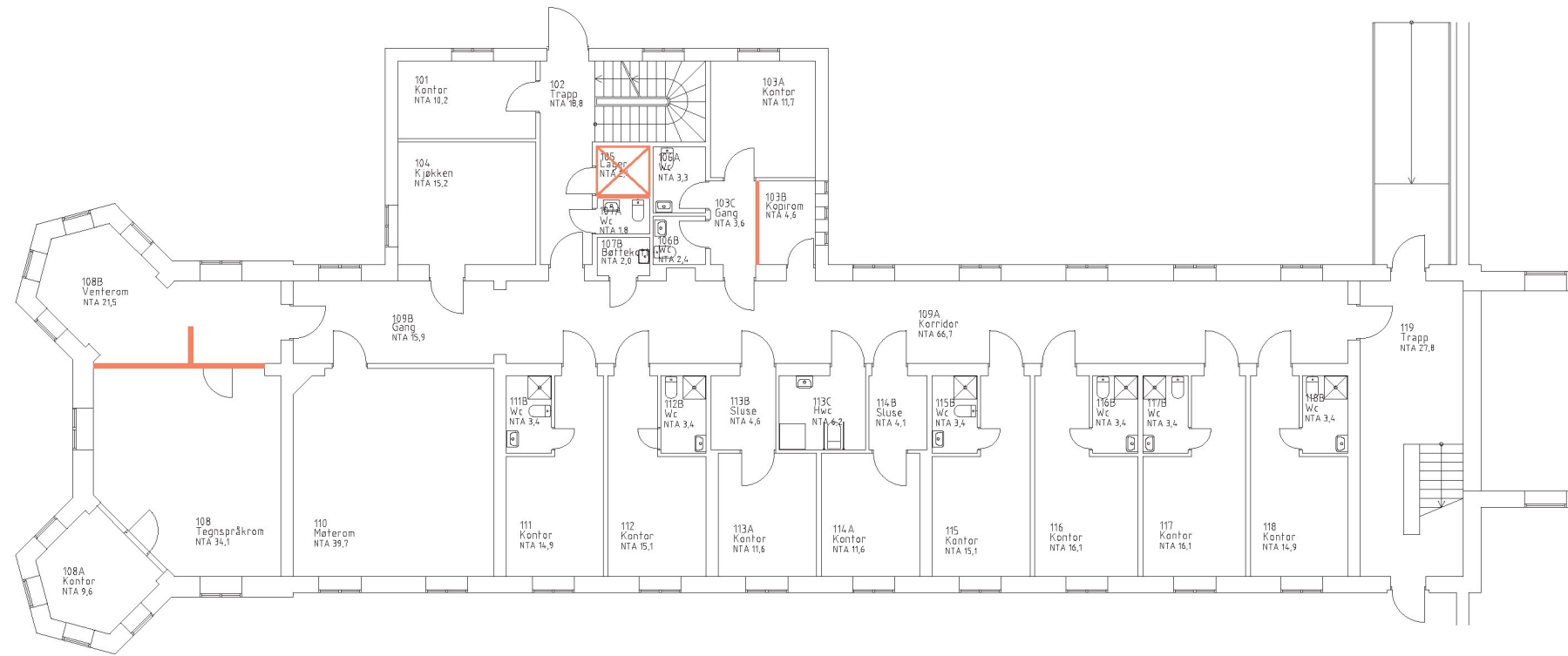
Opprinnelig funksjon:
Pasientbygning for «rolige, kvindelige Syge af 1ste Forpleining» (1896).

Ny bruk:
Pårørendesenter med grupperom, undervisningsrom, rom for samtaler og veiledning og arealer for utstilling og formidling. Her kan det for eksempel tilbys mestringskurs, informasjonsmter, samtaler og veiledning for ulike pasientgrupper og deres pårørende.

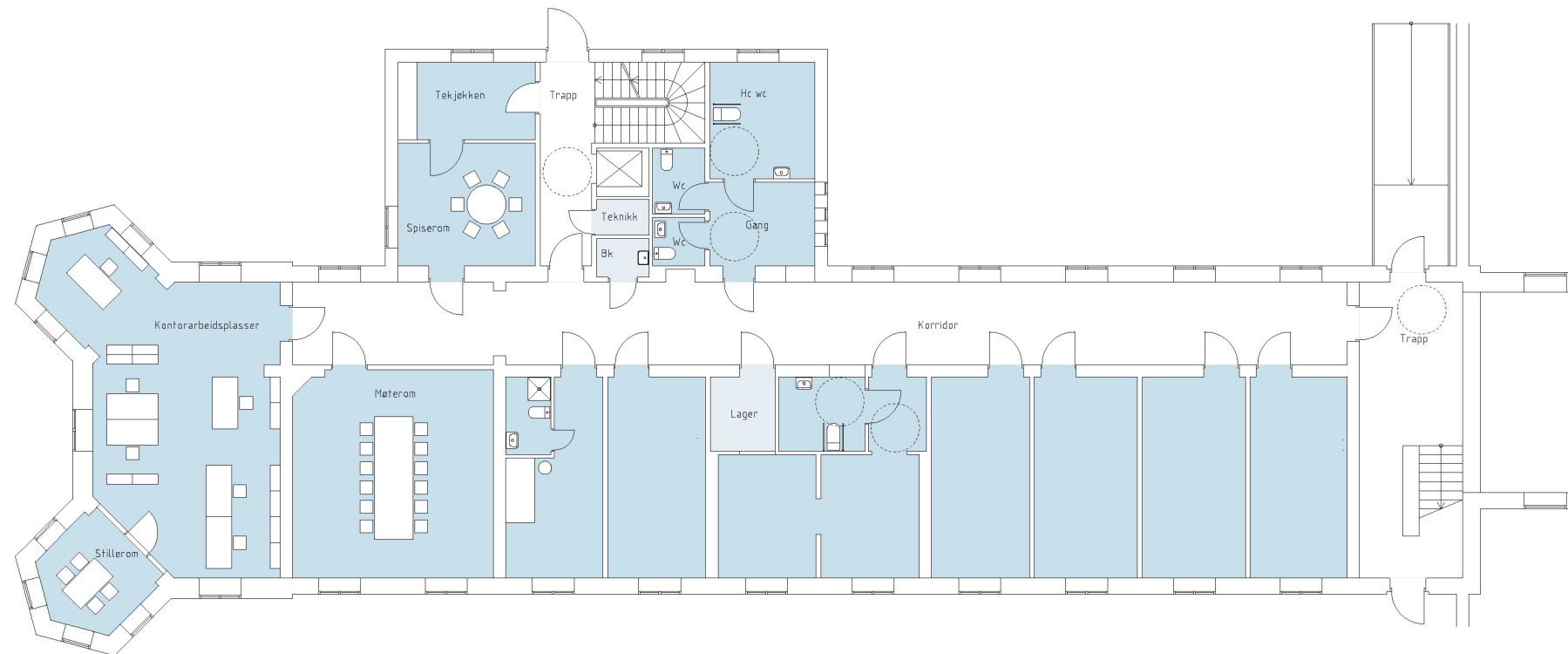
Universell utforming:
Trinnfri adkomst fra nord via nyere rampe, god bredde i korridor og dører med tilstrekkelig fri bredde. Heisstol ikke stor nok – kun 900 x 1400 cm – dermed er plan 2 ikke tilgjengelig.

BYGG 03 KONTORER ELLER
STUDIEAREALER - PLAN 1

Bygg 03 - Kontorer og gjesteleiligheter, plan 1
Eksisterende situasjon

Bygg 03 - Kontorer og gjesteleiligheter, plan 1
Ny løsning

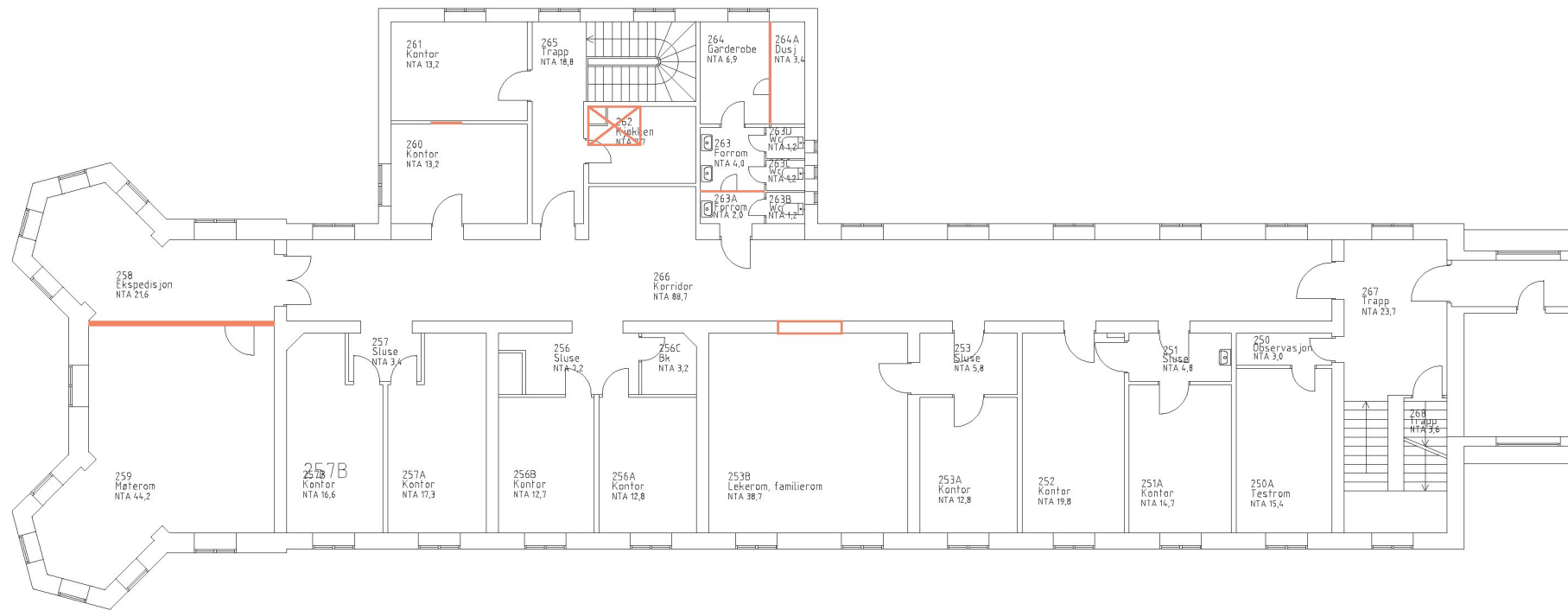
BYGG 03 KONTORER ELLER
STUDIEAREALER - PLAN 2

Vern:
Fredet - Eksteriør/Interiør

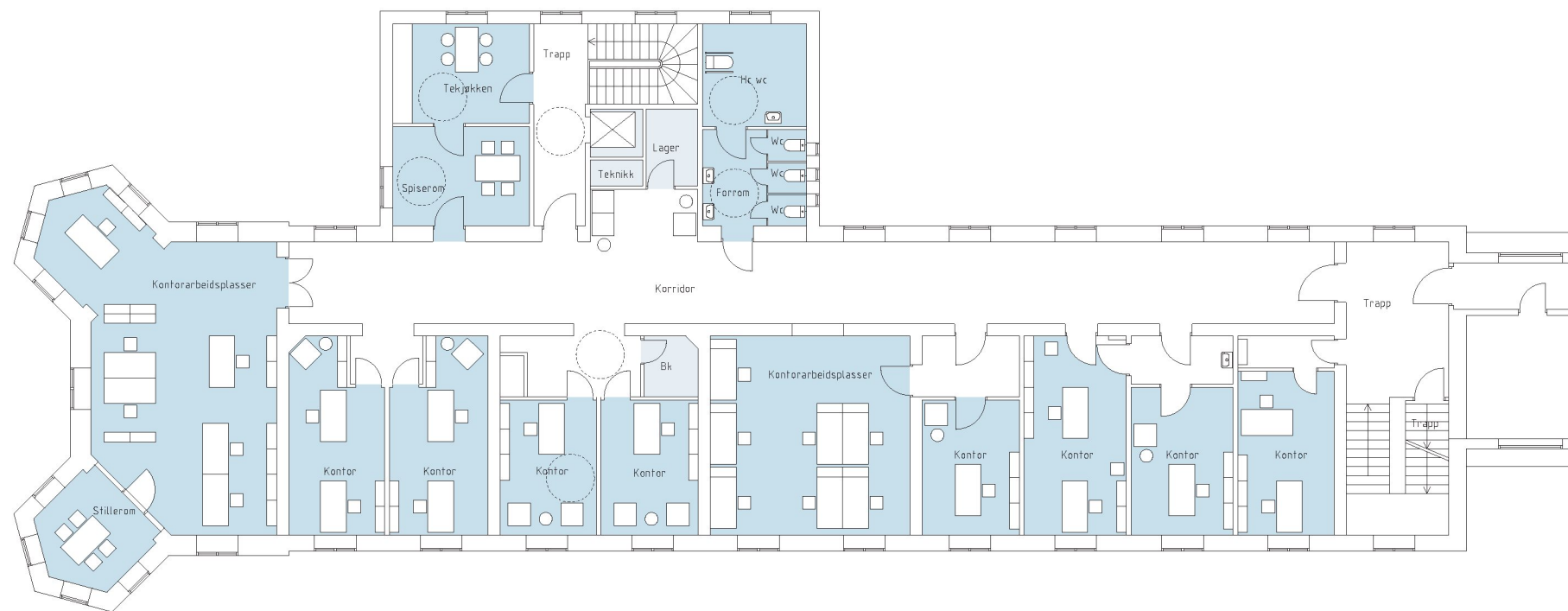
Opprinnelig funksjon:
Pasientbygning for «rolige Mænd af 2den Forpleining» (1896).

Ny bruk:
Kontorer, kontorlandskap og/eller studiearealer. Tekjokken, støtterom og fellesarealer.
Tenkt som kontorer for forskere, phd-studenter og/eller studieområder med kollokvierom, leseplasser, grupperom og kontorer.

Universell utforming:
Trinnfri adkomst fra nord via nyere rampe, god bredde i korridor og dører med tilstrekkelig fri bredde. Kan etableres heis i tilbygg fra 1943 uten for store inngrep. HC-toalett i begge etasjer.

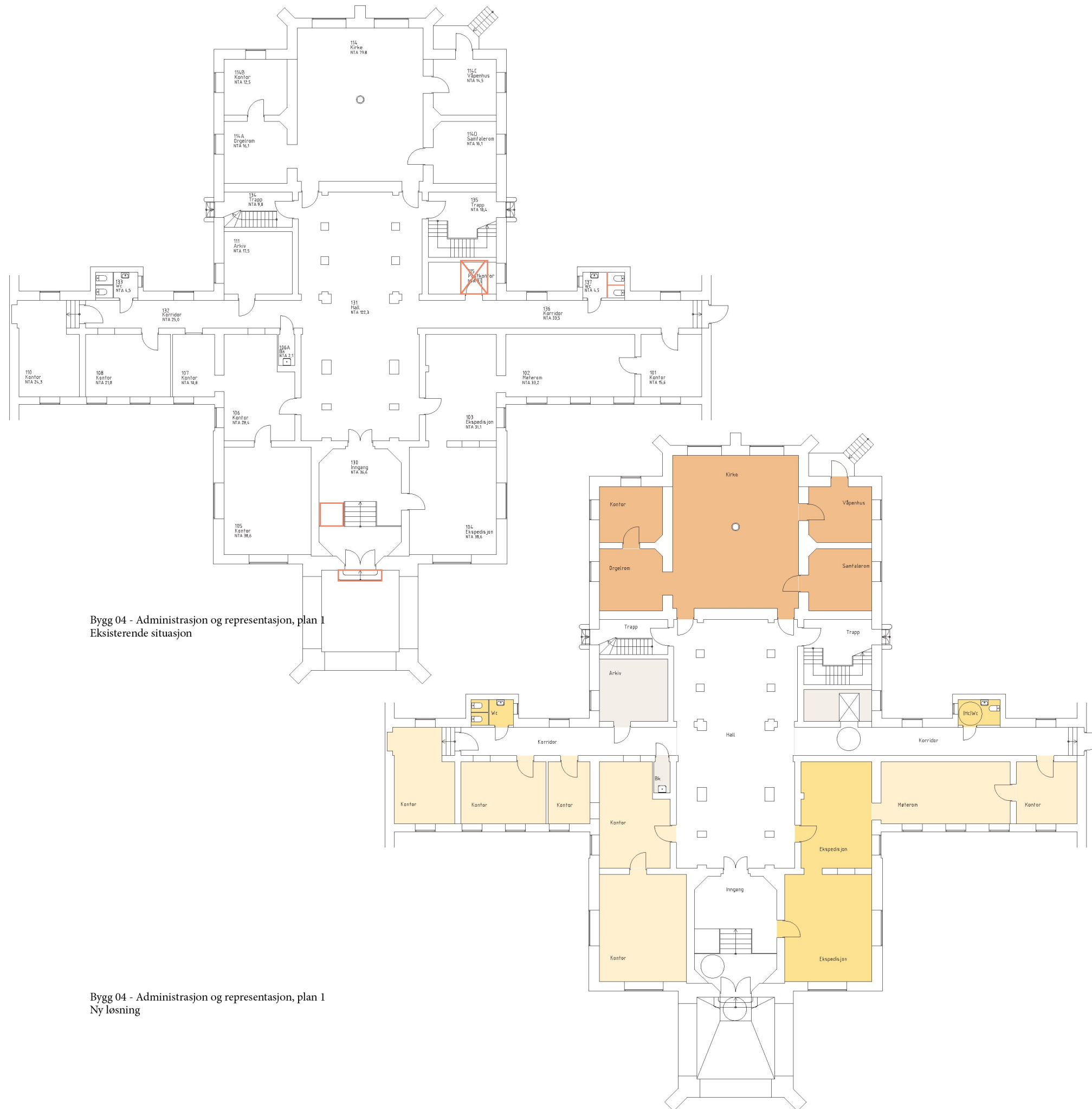
Bygg 03 - Kontorer og gjesteleiligheter, plan 2
Eksisterende situasjon

Bygg 03 - Kontorer og gjesteleiligheter, plan 2
Ny løsning

BYGG 04 ADMINISTRASJON OG REPRESENTASJON - PLAN 1

Bygg 04 - Administrasjon og representasjon, plan 1
Eksisterende situasjon

Bygg 04 - Administrasjon og representasjon, plan 1
Ny løsning

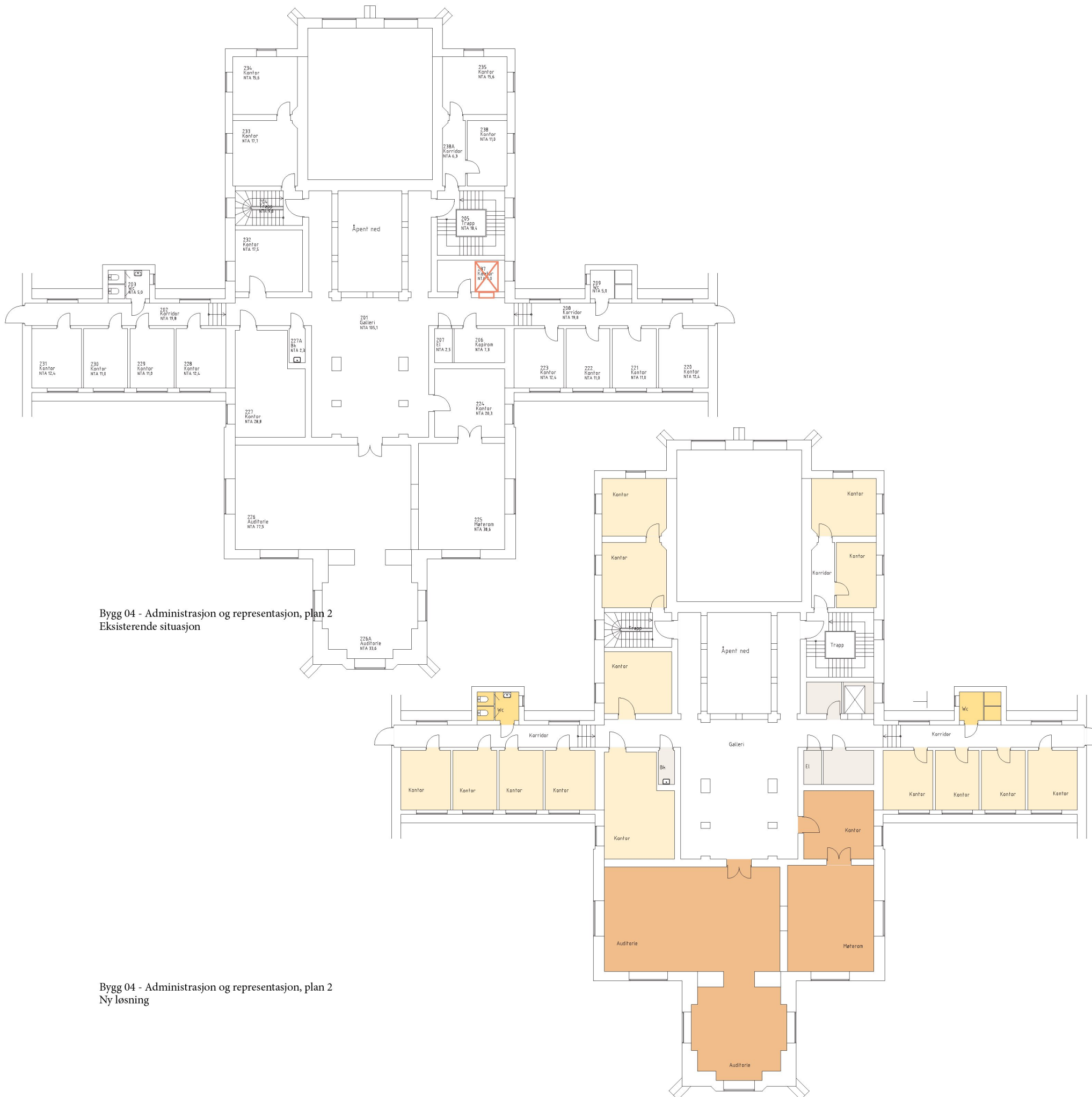
BYGG 04 ADMINISTRASJON OG REPRESENTASJON - PLAN 2

Vern:
Fredet - Eksteriør/Interiør

Opprinnelig funksjon:
Administrasjonsbygning og anleggets opprinnelige midtpunkt.

Ny bruk:
Administrasjon med kontorer og møterom, hovedekspedisjon, kirkerom/seremonirom, vringlearealer og festsal/stort møterom.

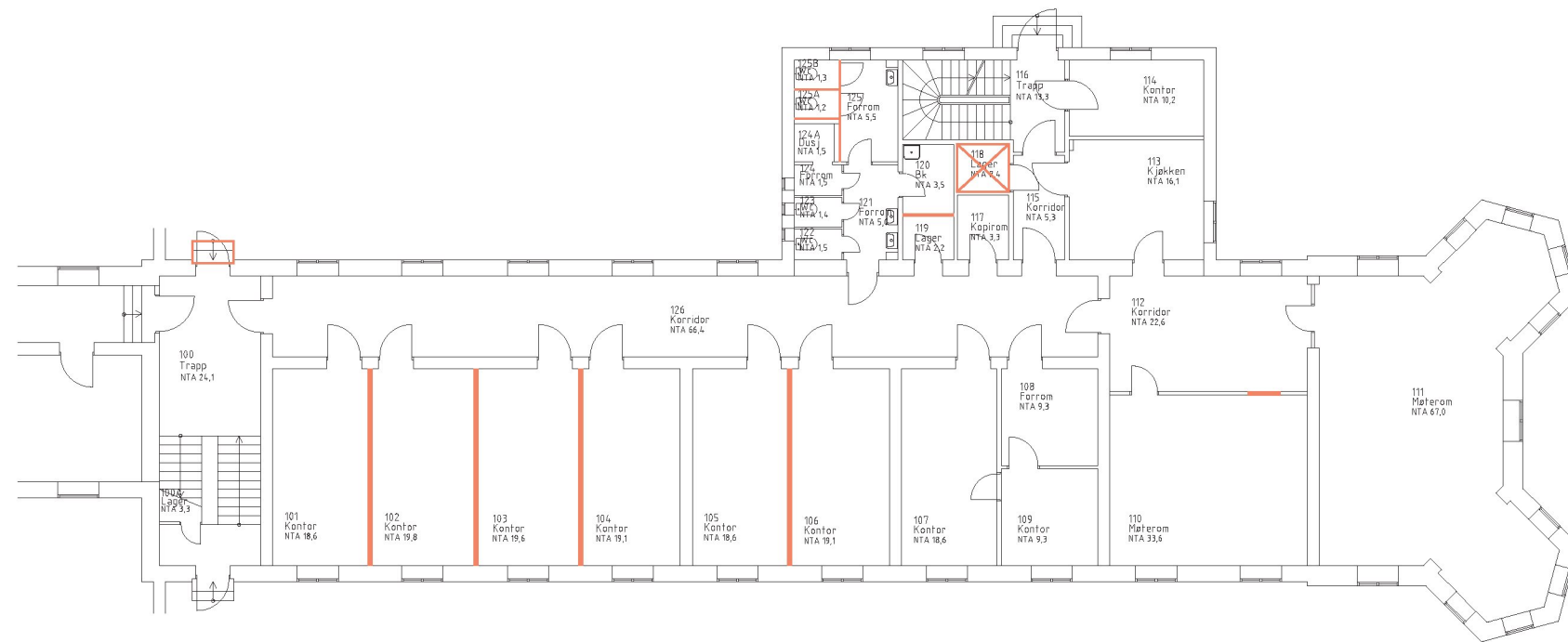
Universell utforming:
Trinnfri adkomst er en utfordring å få til uten store inngrep. Adkomst via hovedinngang kan løses med trappeheis. Adkomst videre opp til plan 2 må evt. løses ved å etablere heis, dersom dette kan gjøres skånsomt og uten for store inngrep. Det er i denne mulighetsstudien sett på et alternativ der det etableres heis sentralt i indre nord-østre hjørne. HCWC bør etableres på plan 1 – det er foreslått å slå sammen toalettene i østfløyen plan 1 til ett HC-toalett, men dette vil ikke fullt ut kunne tilfredstille krav om tilgjengelighet – blant annet er døråpning for smal.

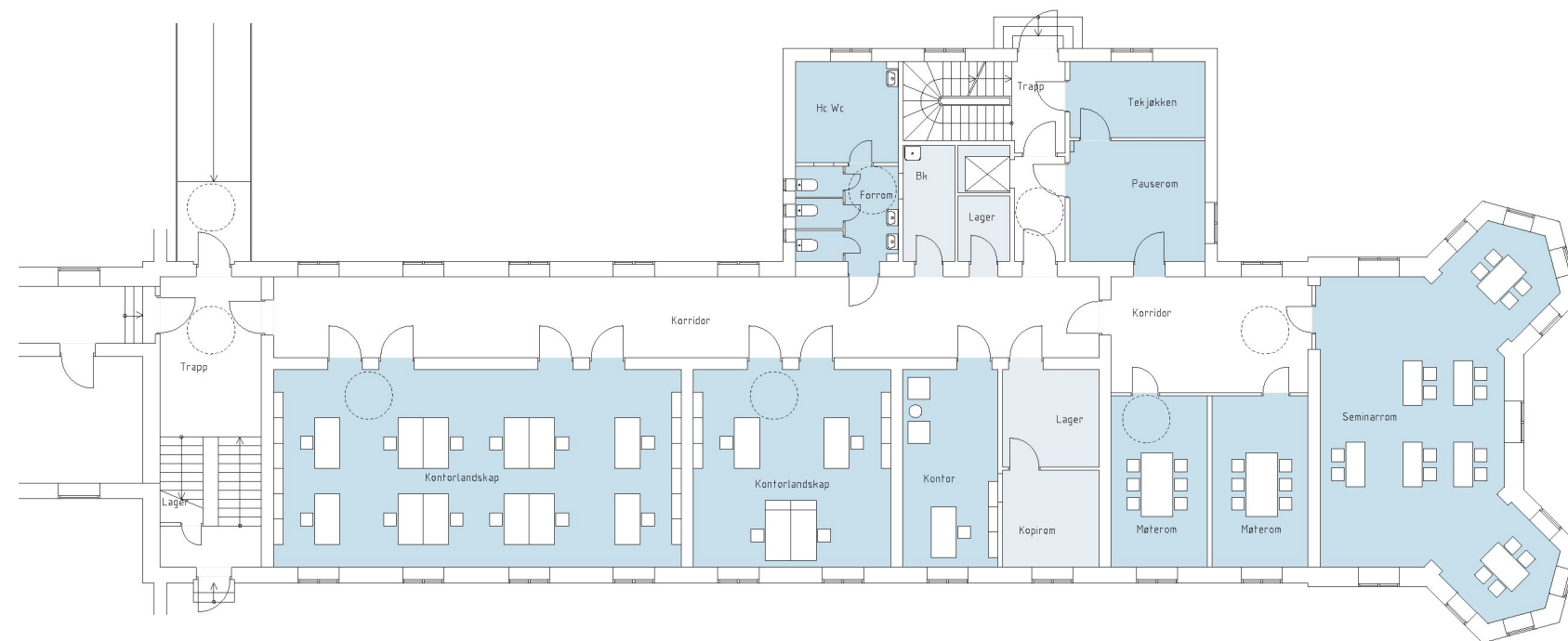
Bygg 04 - Administrasjon og representasjon, plan 2
Eksisterende situasjon

Bygg 04 - Administrasjon og representasjon, plan 2
Ny løsning

BYGG 05 KONTORER ELLER
STUDIEAREALER - PLAN 1

Bygg 05 - Kontorer, plan 1
Eksisterende situasjon

Bygg 05 - Kontorer, plan 1
Ny løsning

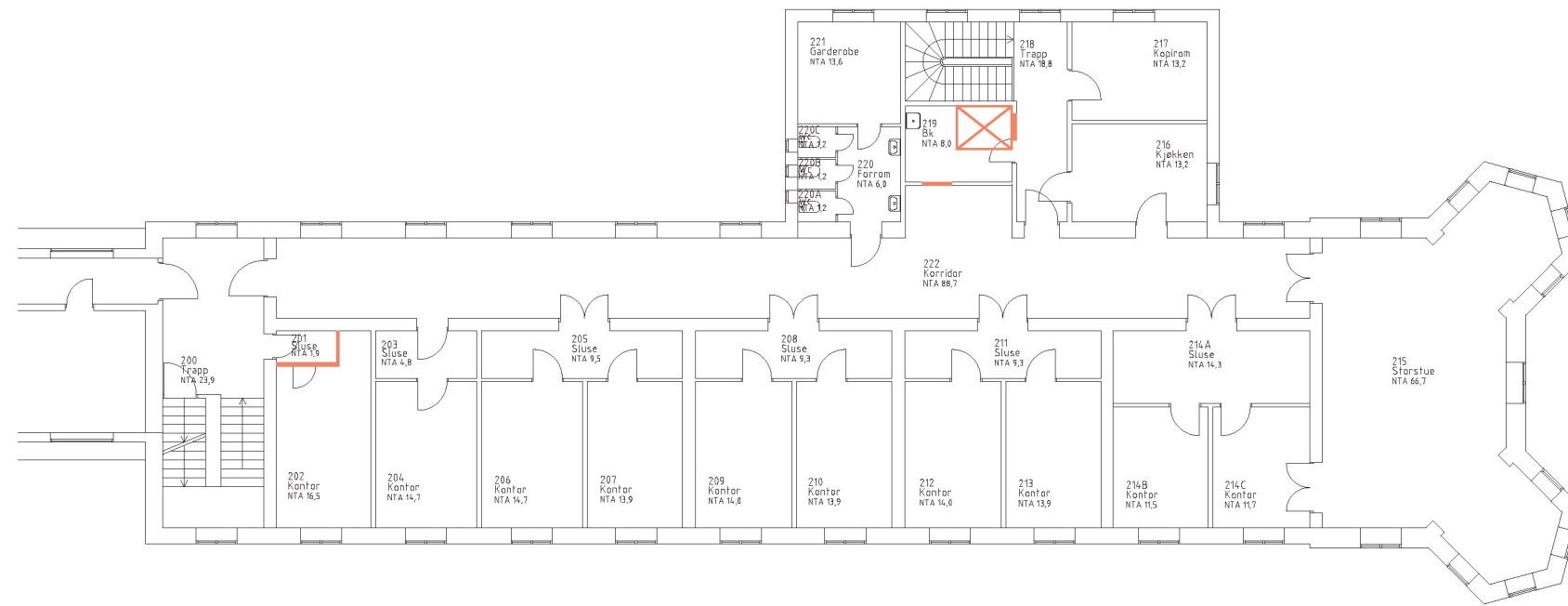
BYGG 05 KONTORER ELLER STUDIEAREALER - PLAN 2

Vern:
Fredet - Eksteriør/Interiør

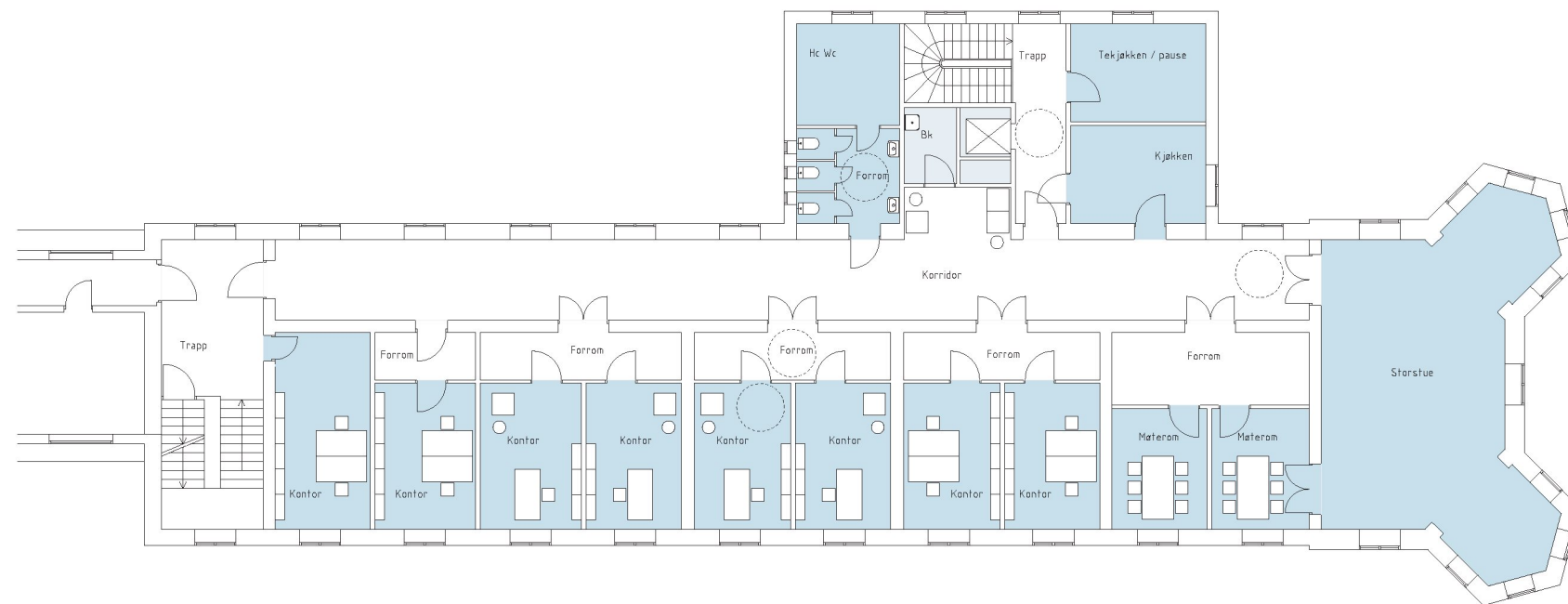
Opprinnelig funksjon:
Pasientbygning for «rolige Kvinder af 2den Forpleining» (1896).

Ny bruk:
Kontorer - for eksempel for sykehusadministrasjon eller studentadministrasjon, forskere og phd-studenter og/eller studiearealer som for bygg 03. Enkle og doble kontorer, landskap, møterom, seminarrom og støtterom. Mulighetsstudien foreslår å slå sammen rom for å tilbakeføre til opprinnelig struktur med sovesaler. Stort veggmaleri fra 1950 i stuen på plan 2 bevares.

Universell utforming:
Bygg 05 har ikke, som bygg 01, 02 og 03, rampe for trinnfri adkomst via svalgang. Det vil være mulig å etablere det på samme måte som i de andre bygningene. Heis kan evt installeres i tilbygg fra 1943 og HCWC kan etableres ifm toalettkerne i det samme tilbygget.

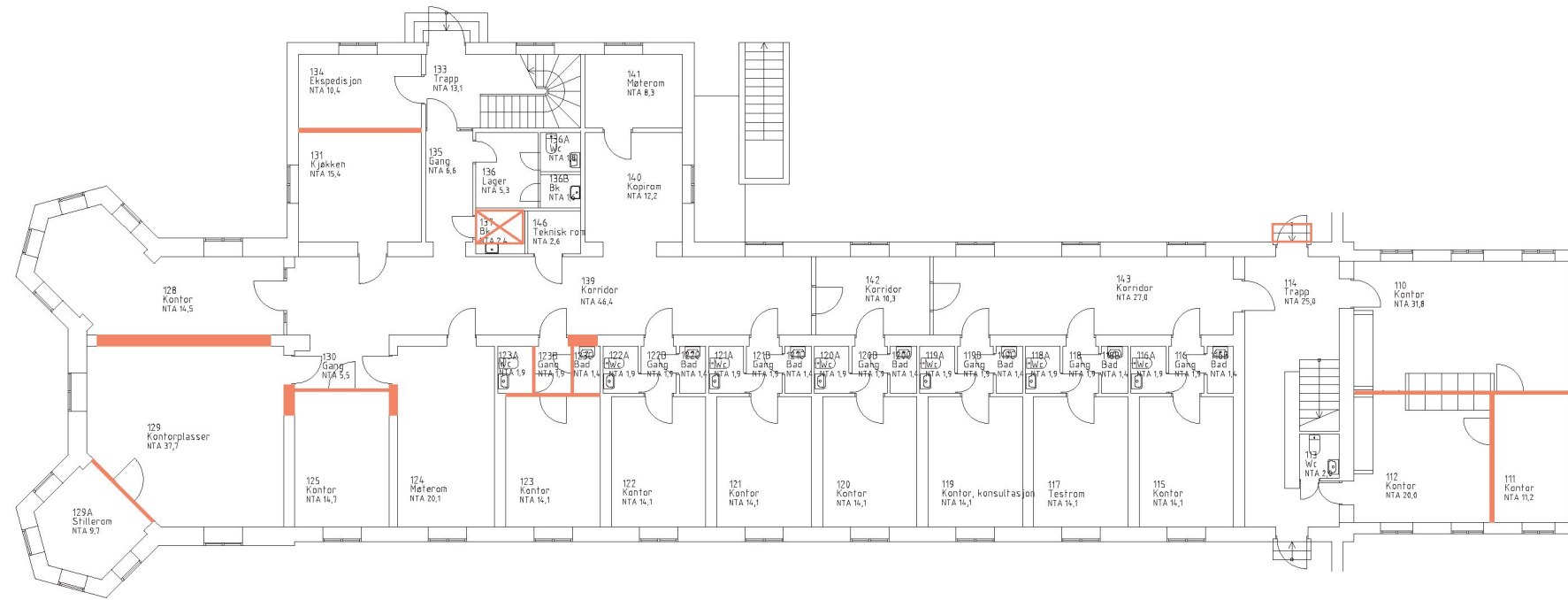
Bygg 05 - Kontorer, plan 2
Eksisterende situasjon

Bygg 05 - Kontorer, plan 2
Ny løsning

BYGG 06 STUDENTBOLIGER - PLAN 1

Bygg 06 - Studentboliger, plan 1
Eksisterende situasjon

Bygg 06 - Studentboliger, plan 1
Ny løsning

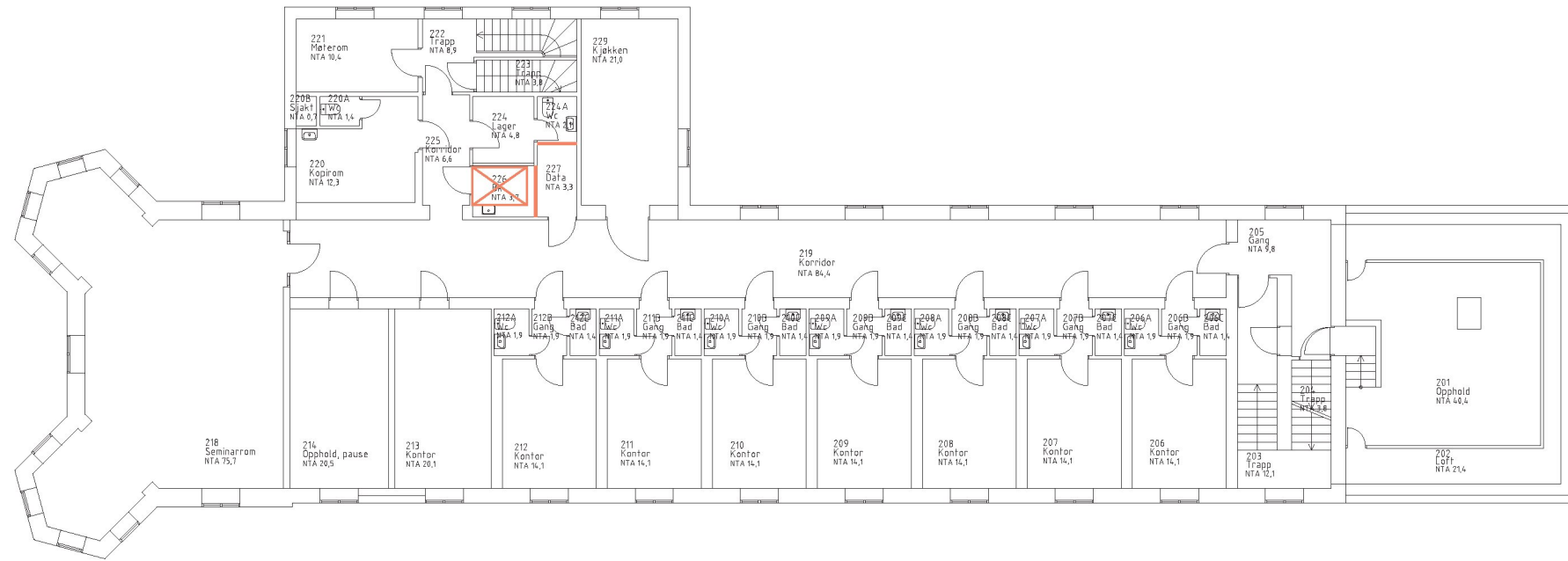

Vern:
Fredet - Eksteriør

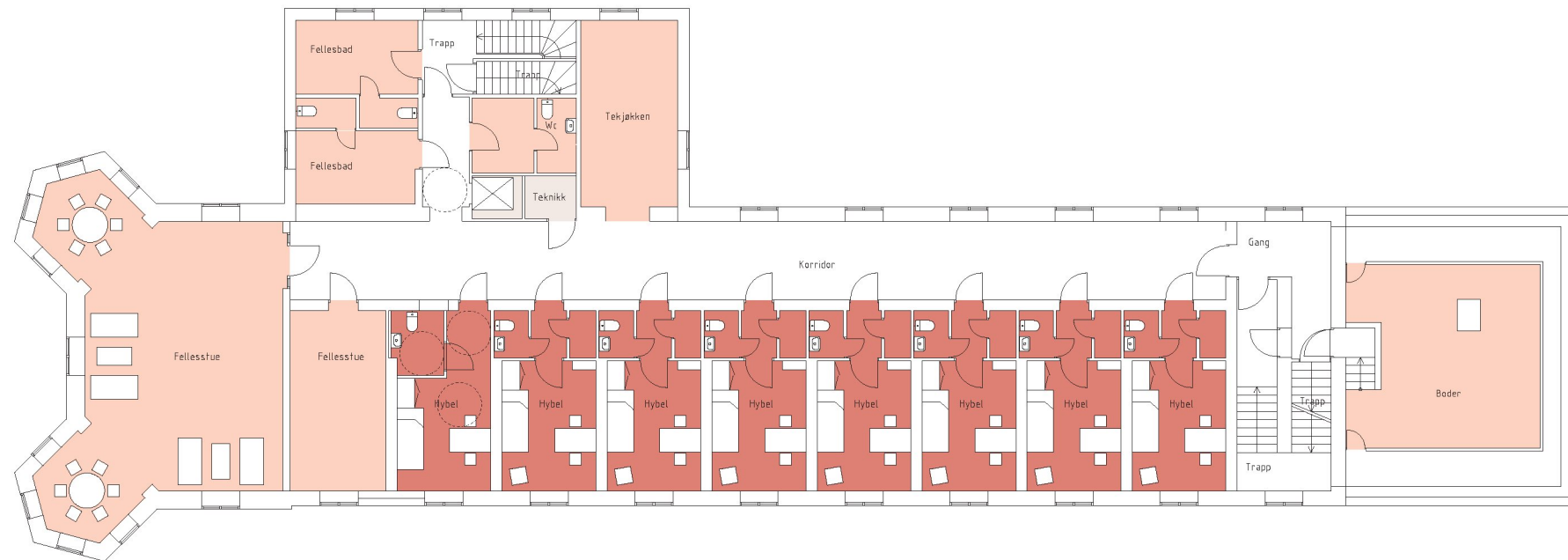
Opprinnelig funksjon:
Pasientbygning for «urolige Mænd» (1896).

Ny bruk:
Studentboliger med forpleining. Hybler med plass til seng, arbeidsplass, lagring og et mini-bad - større fellesbad i hver etasje. Fellesrom, storkjøkken og spisestue. Tekjøkken og fellesvaskeri.

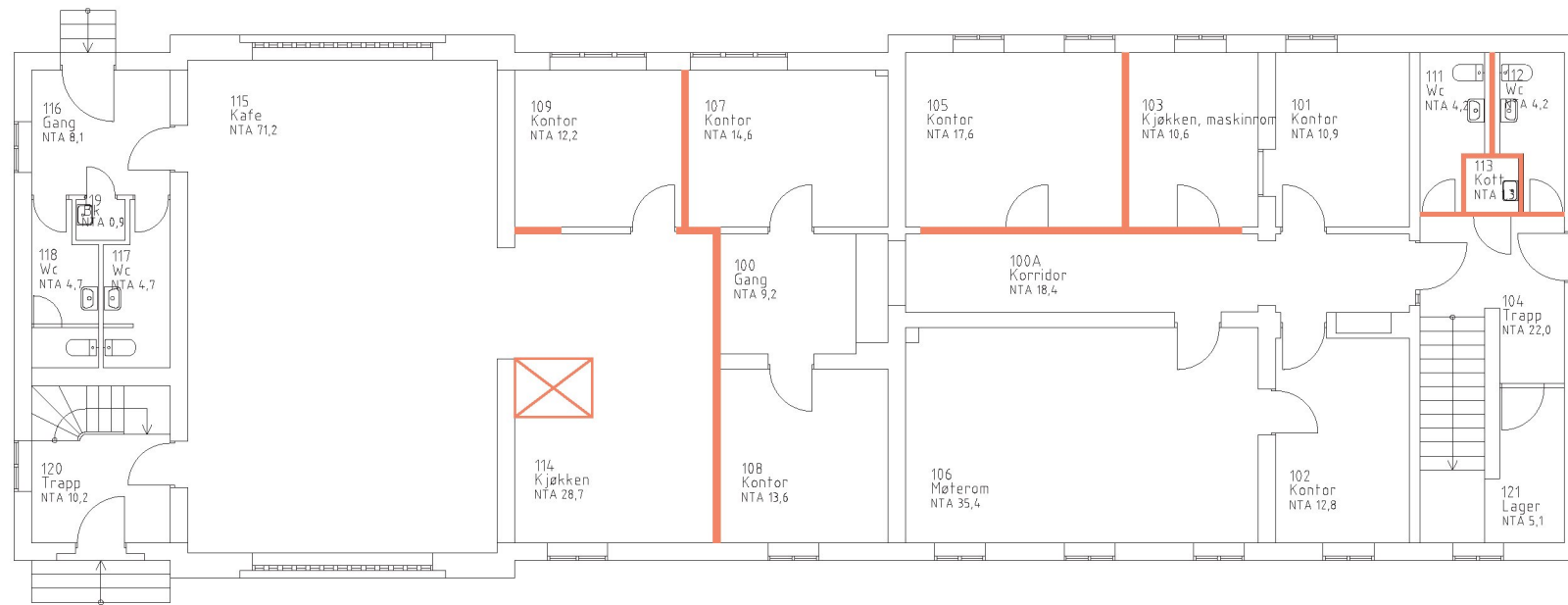
Universell utforming:
Bygg 06 har ikke, som bygg 01, 02 og 03, rampe for trinnfri adkomst via svalgang. Det vil være mulig å etablere det på samme måte som i de andre bygningene. Heis kan evt installeres i tilbygg fra 1950 og HCWC kan etableres i det samme tilbygget eller ifm. fellesbad.
Bygg 06 er kun fredet utvendig - og det vil derfor være mulig å gjennomføre større endringer i interiøret enn det som er foreslått i denne mulighetsstudien.

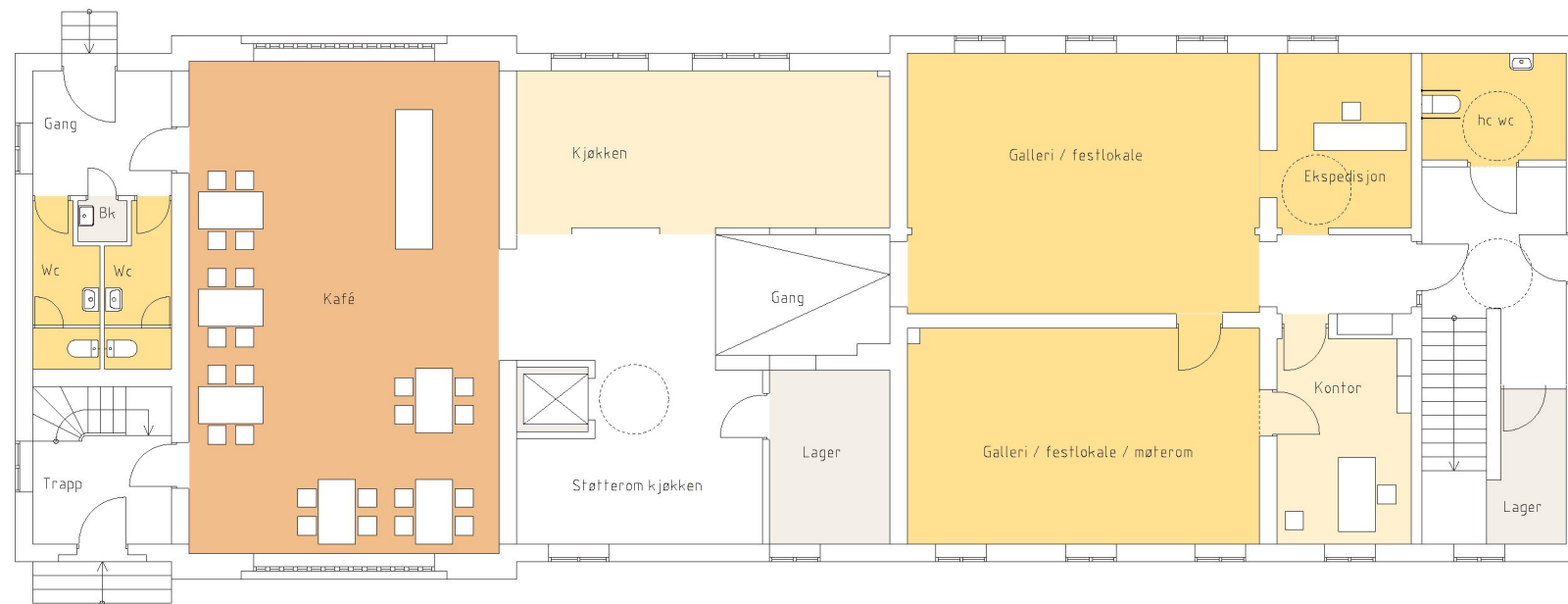
Bygg 06 - Studentboliger, plan 2
Eksisterende situasjon

Bygg 06 - Studentboliger, plan 2
Ny løsning

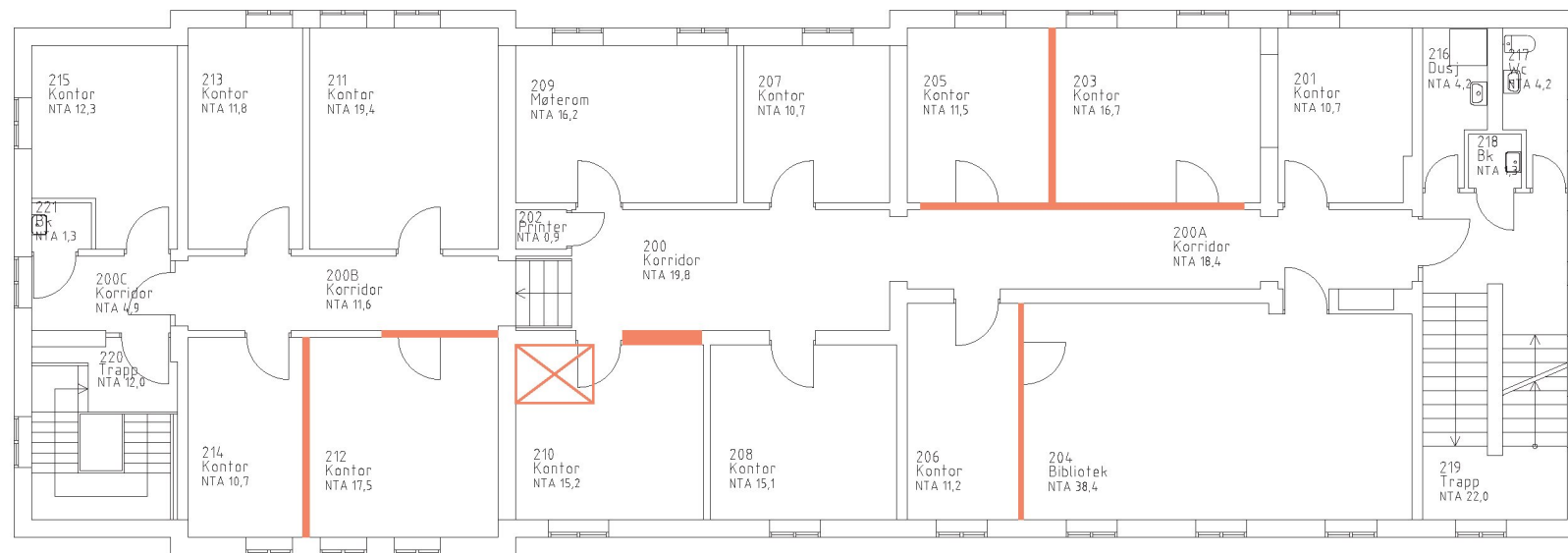

Bygg 7 - Kafé og bibliotek, plan 1
Eksisterende situasjon

Bygg 7 - Kafé og bibliotek, plan 1
Ny løsning

Bygg 7 - Kafé og bibliotek, plan 2
Eksisterende situasjon

Bygg 7 - Kafé og bibliotek, plan 2
Ny løsning

Vern:
Fredet - Eksteriør

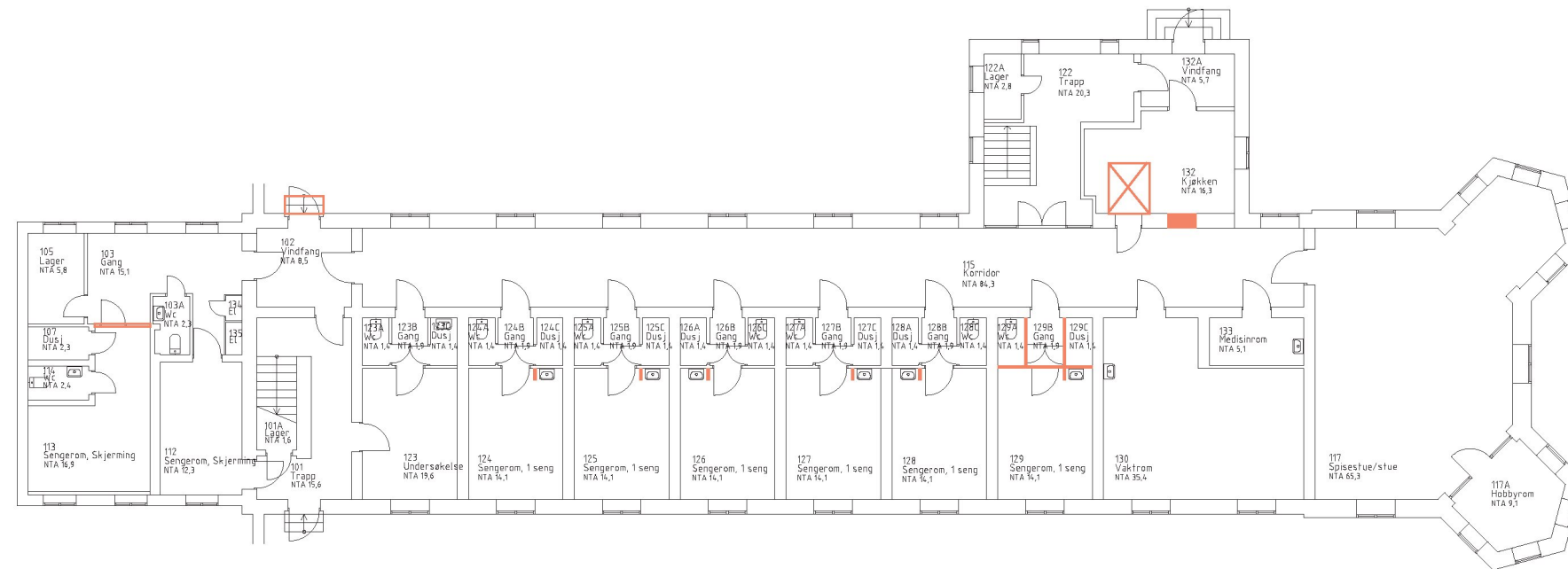
Opprinnelig funksjon:
Vaskeri- og verkstedsbygning.

Ny bruk:
Kafé, galleri/utstillingsareal med mulighet for å arrangere større tilstelninger. Bibliotek i 2. etasje. Kaféen er tenkt som et tilbud til hele området, som et daglig møtested for studenter og ansatte. Biblioteksfunksjonen kan evt. utvides til plan 1, på bekostning av galleri/ utstillingsarealer.

Universell utforming:
Trinnfri adkomst fra øst med god bredde på dører. Nivåforskjeller på planene gjør at det må etableres rampe og det foreslås etablert heis eller løfteplattform for adkomst til 2. etasje og for å ta nivåforskjellen i denne etasjen.

BYGG 08 STUDENTBOLIGER - PLAN 1

Bygg 8 - Studentboliger, plan 1
Eksisterende situasjon

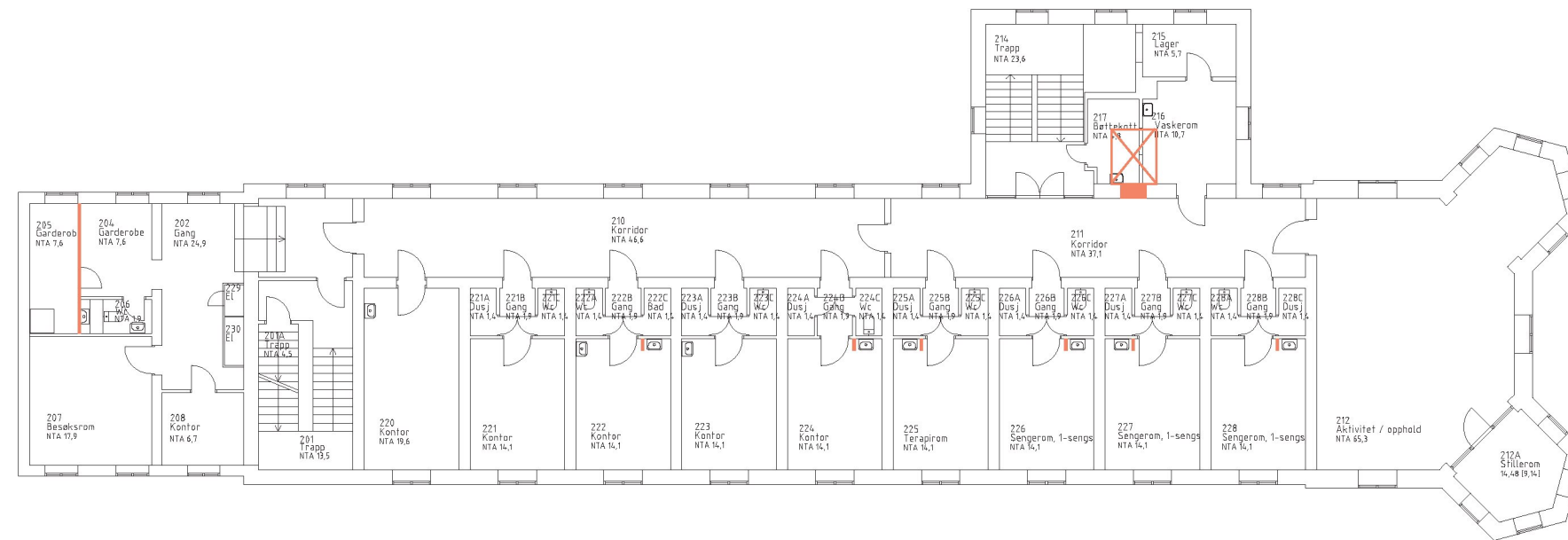
Bygg 8 - Studentboliger, plan 1
Ny løsning

Vern:
Fredet - Eksteriør

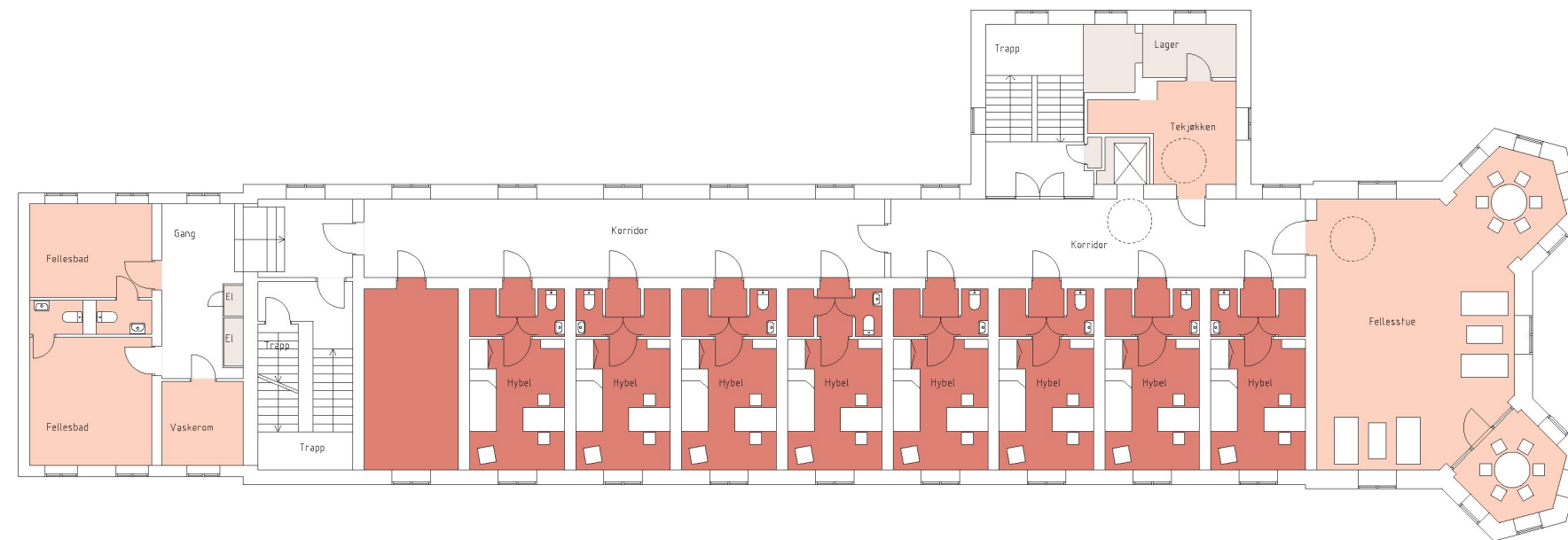
Opprinnelig funksjon:
Pasientbygning for «uroelige Kvinder» (1896).

Ny bruk:
Studentboliger med forpleining. Hybler med plass til seng, arbeidsplass, lagring og et mini-bad - større fellesbad i hver etasje. Fellesrom, storkjøkken og spisestue. Tekjøkken og fellesvaskeri.

Universell utforming:
Bygg 08 har ikke, som bygg 01, 02 og 03, rampe for trinnfri adkomst via svalgang. Det vil være mulig å etablere det på samme måte som i de andre bygningene. Heis kan evt installeres i tilbygg fra 1950 og HCWC kan etableres ifm. fellesbad.
Bygg 08 er kun fredet utvendig - og det vil derfor være mulig å gjennomføre større endringer i interiøret enn det som er foreslått i denne mulighetsstudien.

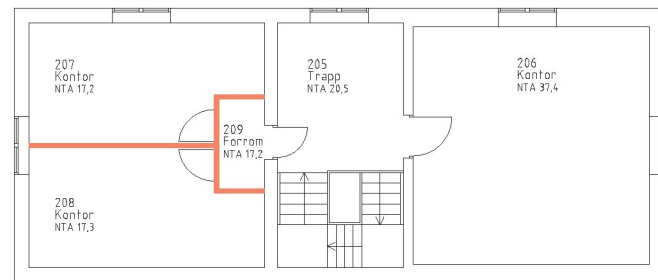
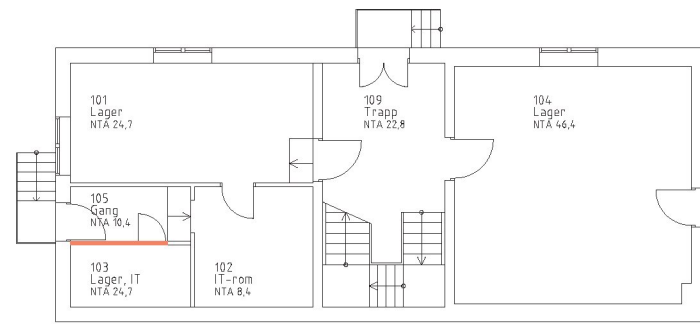

Bygg 8 - Studentboliger, plan 2
Eksisterende situasjon

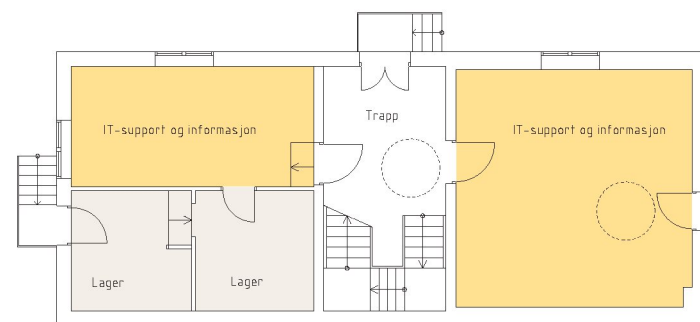

Bygg 8 - Studentboliger, plan 2
Ny løsning

Bygg 27 - IT-hub og support
Eksisterende situasjon

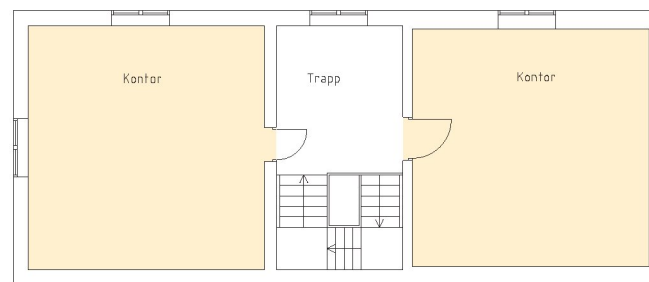
Bygg 27 - IT-hub og support
Ny løsning

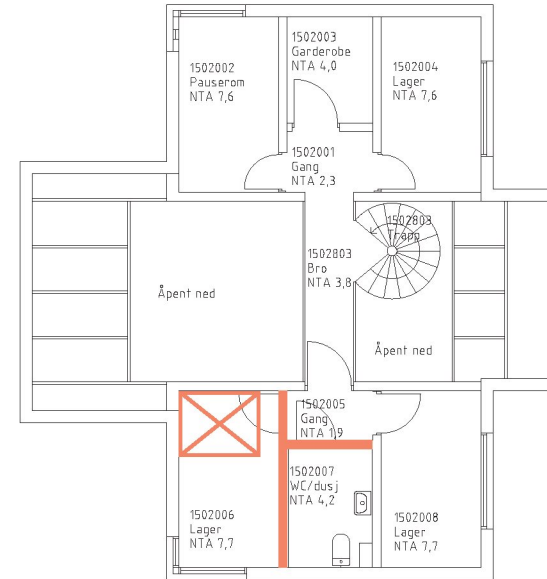
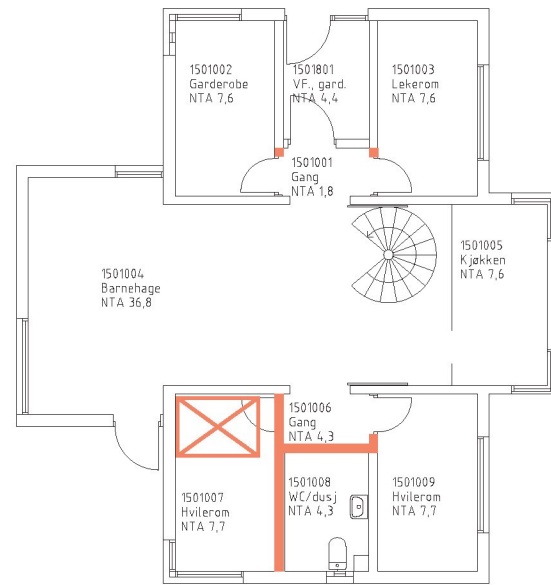
Vern:
Fredet - Eksteriør

Opprinnelig funksjon:
Magasinbygg - lager (usikkert). Rommer i dag IT-funksjoner.

Ny bruk:
IT-hub - og support for brukere av anlegget. For eksempel for utstedelse av adgangskort for studenter og ansatte, support og knutepunkt for IT. Bør vurdere å etablere toalett og garderobe/ pauserom.

Universell utforming:
Trinnfri adkomst fra øst med akseptabel bredde. Bygningen er for liten for at det kan forsvares å etasblere heis og 2. etasje er således ikke tilgjengelig for bevegelsehemmede.

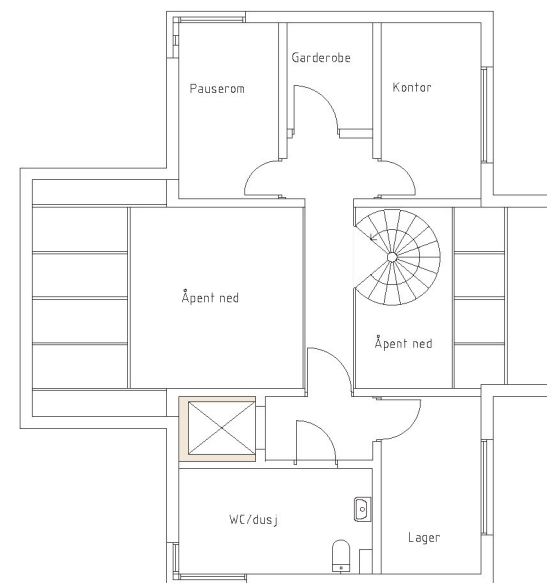
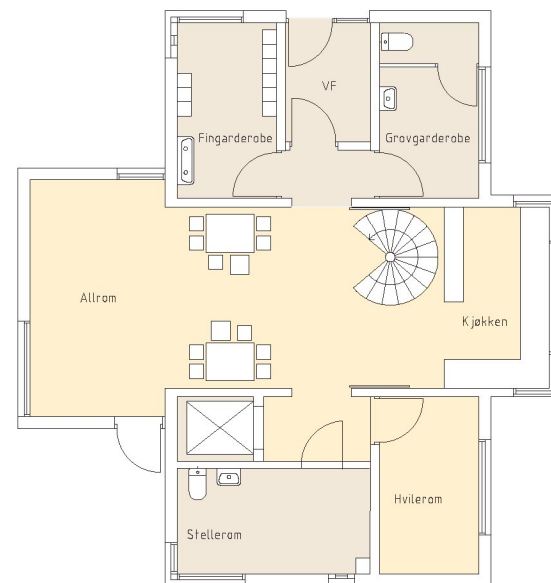
Vern:
Verneklasse 2 - bevaring - Eksteriør

Opprinnelig funksjon:
Overgangsbolig for pasienter innen rus og psykiatri.

Ny bruk:
Barnehage - for eksempel avdeling for småbarn. Bygningen har vært ombygget til barnehage tidligere, men planløsningen må justeres iht. dagens krav til barnehagedrift.

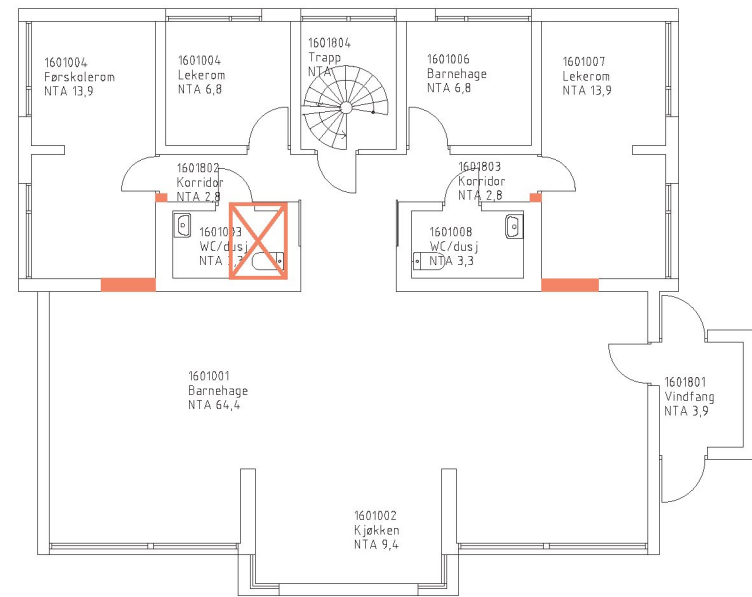
Universell utforming:
Adkomst ett trinn opp kan enkelt justeres med utvendig rampe for trinnfri adkomst. Dørbreder inne må stort sett justeres og det bør etableres heis eller løfteplattform for tilgjengelighet til arealer på plan 2.

Bygg 15 - Barnehage, plan 1 og 2
Eksisterende situasjon

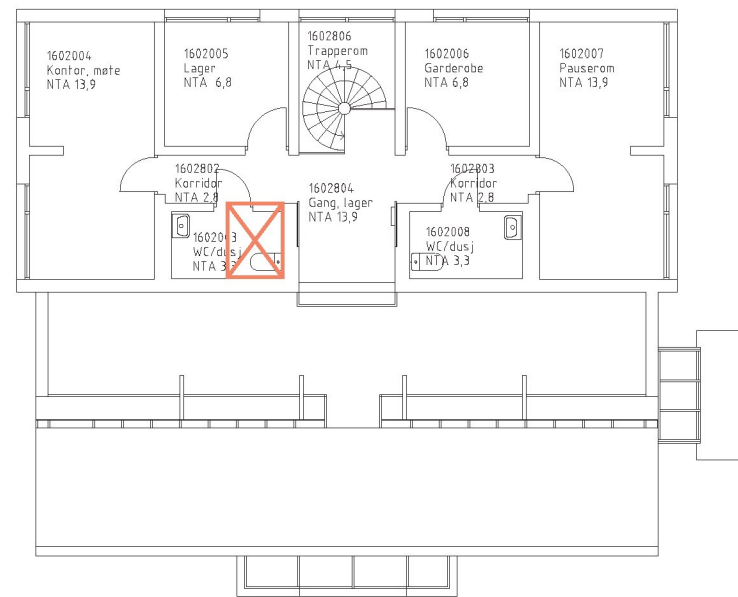

Bygg 15 - Barnehage, plan 1 og 2
Ny løsning

Bygg 6 - Barnehage, plan 1 og 2
Eksisterende situasjon

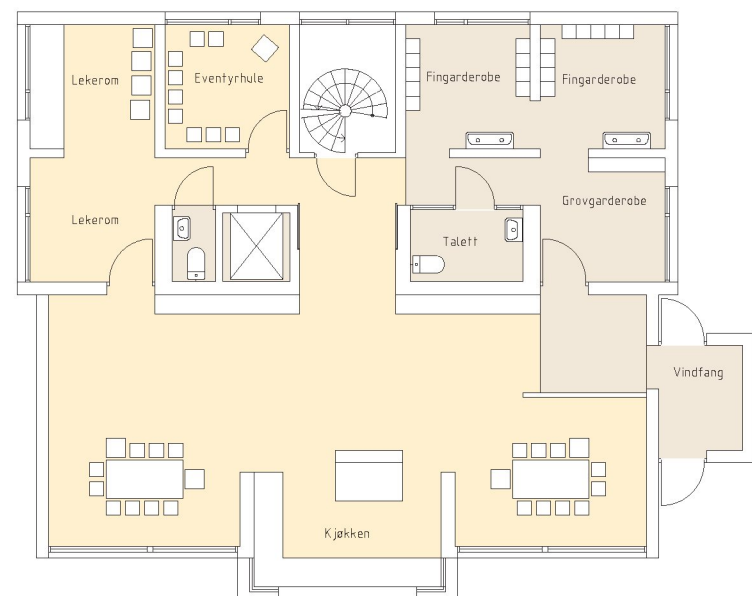

Vern:
Verneklasse 2 - bevaring - Eksteriør

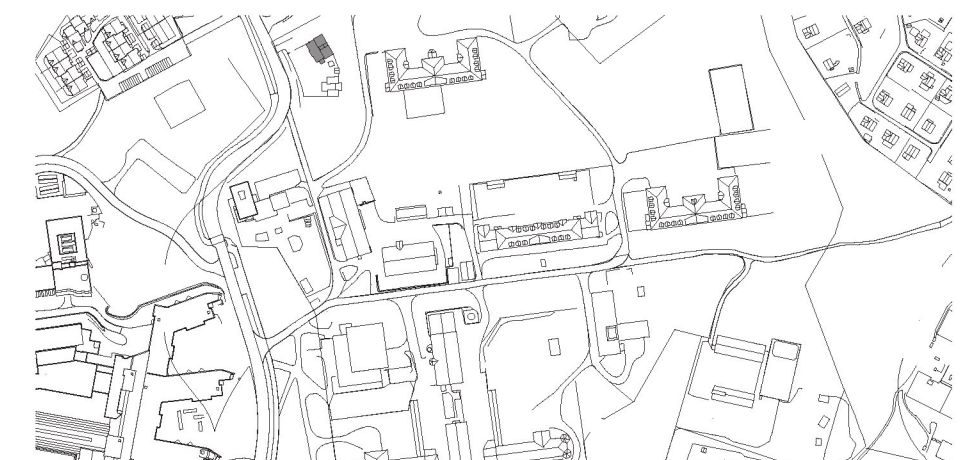
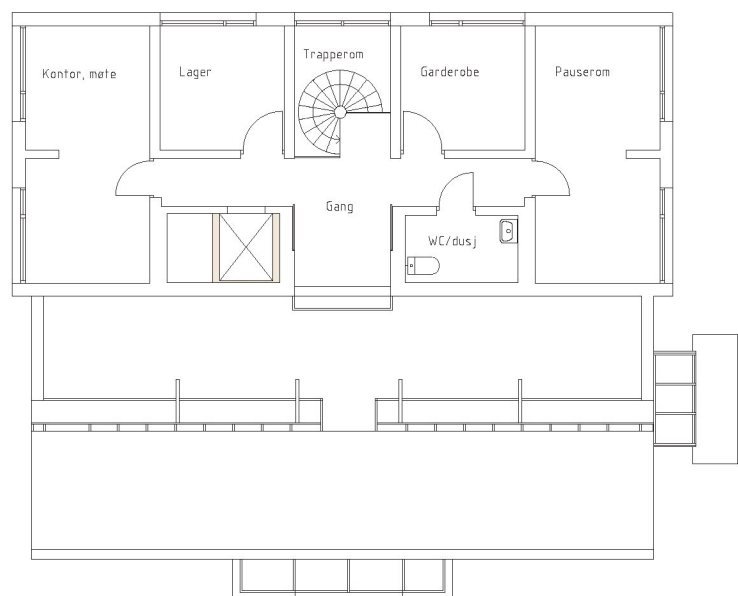
Opprinnelig funksjon:
Overgangsbolig for pasienter innen rus og psykiatri.

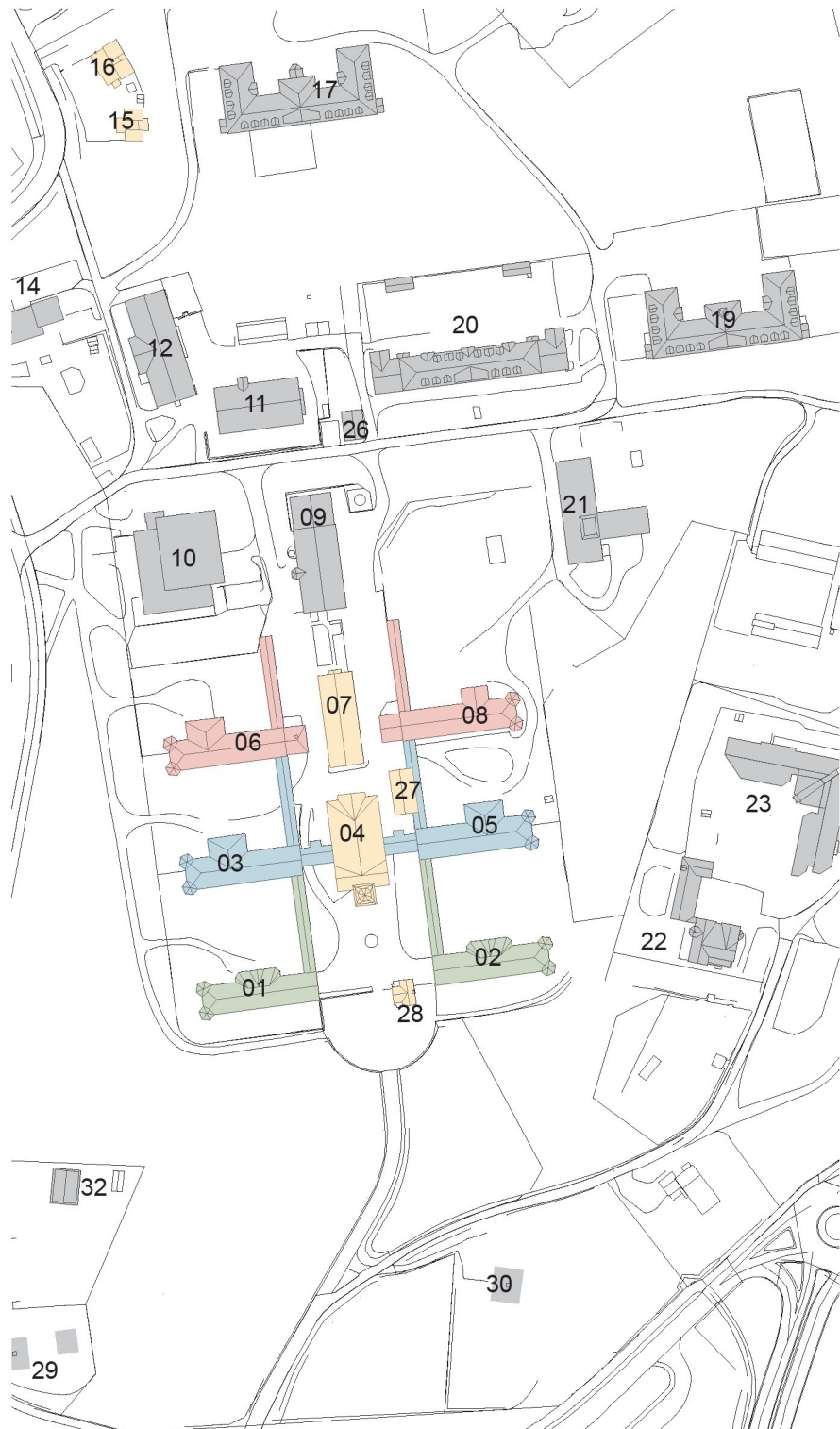
Ny bruk:
Barnehage - for eksempel avdeling for store barn. Bygningen har vært ombygget til barnehage tidligere, men planløsningen må justeres iht. dagens krav til barnehagedrift.

Universell utforming:
Adkomst ett trinn opp kan enkelt justeres med utvendig rampe for trinnfri adkomst. Dørbredder inne må stort sett justeres. Ansattefunksjoner som utløser krav om heis kan plasseres i plan 2 i ett av byggene 15/16 for å begrense behovet for heis - barnehagen må da ses på som én barnehage fordelt på to bygg.

Bygg 6 - Barnehage, plan 1 og 2
Ny løsning

01	Pårørendehotell	
	Hotellrom à 20 m2	10 stk.
	Familierom à 60 m2	1 stk
	Hotellfunksjoner (kjøkken spiserom)	
	Støttearealer	
NTA for opplistede funksjoner		792 m2

Alt. løsning - kun kontorer gir		
	Kontorer - 1 eller 2 plasser	14 stk
	Plasser i kontorlandskap	16 stk
	Møterom	3 stk
	Stillerom	4 stk

02	Pårørendesenter	
	Undervisnings- og formidlingsarealer	
	Kontorer - generiske à 19-20 m2 (samtale-/gruppe-/møterom)	17 stk
	Støttearealer	
NTA for opplistede funksjoner		792 m2

Alt. løsning - kun kontorer gir		
	Kontorer - 1 eller 2 plasser	14 stk
	Plasser i kontorlandskap	16 stk
	Møterom	3 stk
	Stillerom	4 stk

03	Kontorer	13 stk
	Kontorer - 1 eller 2 plasser	8 stk
	Plasser i kontorlandskap	20 stk
	Grupperom	2 stk
	Støttearealer	
NTA for opplistede funksjoner		821 m2

05	Kontorer	
	Kontorer - 1 eller 2 plasser	9 stk
	Plasser i kontorlandskap	16 stk
	Seminarrom/store møterom	2 srtk
	Støttearealer	
NTA for opplistedefunksjoner		836 m2

04	Adm. og representasjon	1149 m2
07	Kafé, galleri, bibliotek	589 m2
27	IT-hub	208 m2
28	Info-box	79 m2

06	Studentboliger	
	Studenthybel à 19 - 20 m2	15 stk.
	Fellesarealer	
	Støttearealer	
NTA for opplistede funksjoner		926 m2

Alt. løsning - kun kontorer gir		
	Kontorer - 1 eller 2 plasser	15 stk
	Plasser i kontorlandskap	16 stk
	Møterom	3 stk
	Stillerom	4 stk
	Støttearealer	

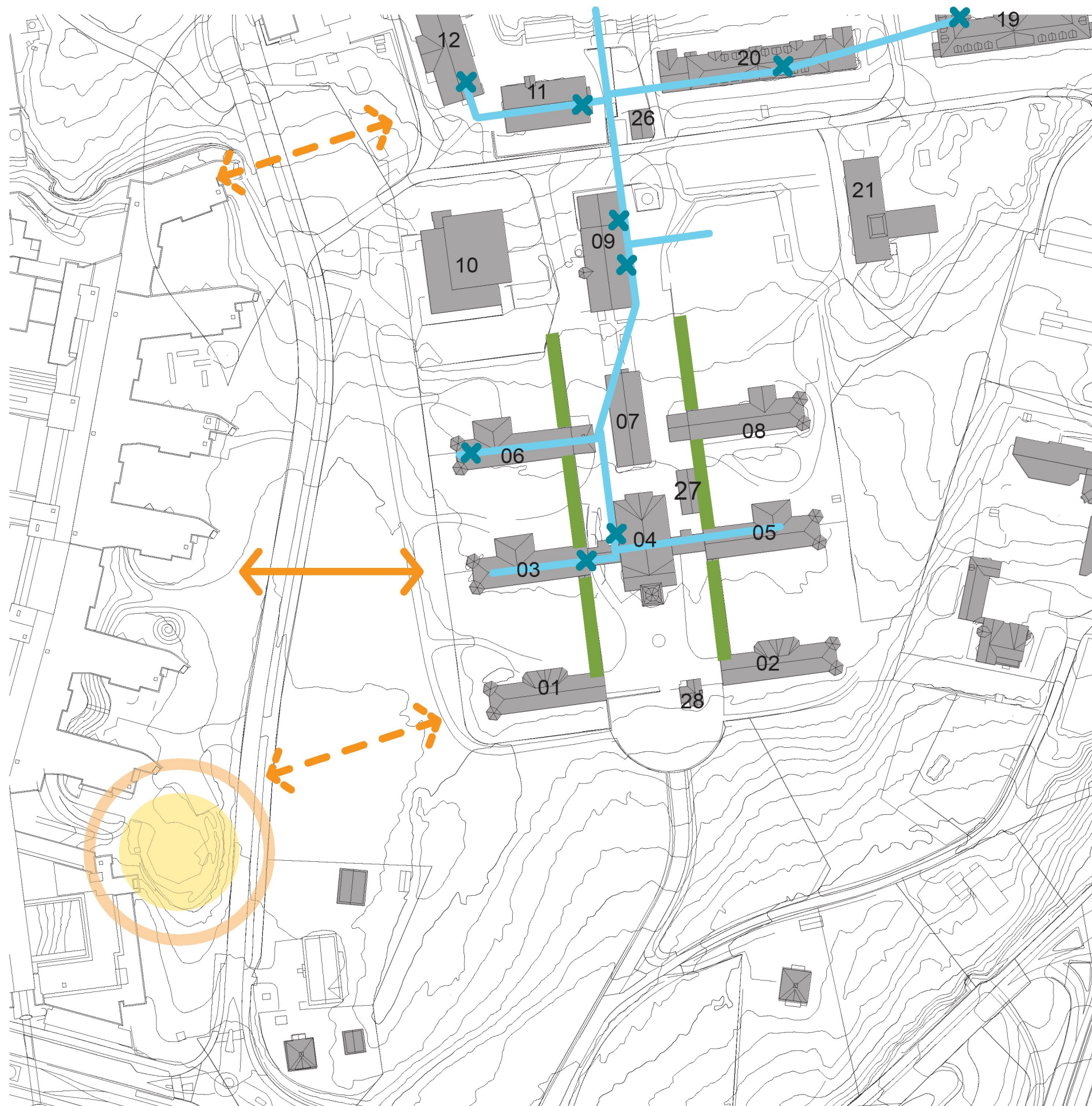
08	Studentboliger	
	Studenthybel à 19 - 20 m2	15 stk.
	Fellesarealer	
	Støttearealer	
NTA for opplistede funksjoner		878 m2

Alt. løsning - kun kontorer gir		
	Kontorer - 1 eller 2 plasser	15 stk
	Plasser i kontorlandskap	16 stk
	Møterom	3 stk
	Stillerom	4 stk
	Støttearealer	

15	Barnehage	
	Avdeling à 9 barn	1 stk
16	Barnehage	
	Avdeling à 9 barn	2 stk
NTA for begge bygningene		277 m2

Forslag til bruk for bygninger som ikke er tegnet ut:

09	Teknikkbygg, drift
10	Studentfunksjoner, forelesningssal og treningsal
11	Kontorer
12	Kontorer
14	Barnehage, kontorer
17	Kontorer
19	Kontorer
20	Kontorer
21	Kontorer
22	Representasjon
23	Studiearealer, forelesningssaler og kollokvierom
29	Representasjon/kontorer
30	Representasjon/kontorer
32	Kjglebanens gamle paviljong - knyttes til utomhusanlegget

INTERNFORBINDELSER - KULVERTSYSTEM OG SVALGANGER

Eksisterende kulvert

Inngang til kulvert

Svalganger

Ønsket ny forbindelse under bakken

Kulvertsystem

Eksisterende kulvertsystem og kjelleretasjer vil kunne benyttes til teknikk og til føringer mellom byggene. Kulvertsystemet er forgrenet ut fra teknikkbygget (Fyrhuset, bygg 09). Det er behov for en oppgradering, og det er en forutsetning for løsningsforslagene at kulvertsystemet kan brannseksjoneres.

En kobling mellom det nye sykehuset på Gaustad (nåværende Rikshospitalet) og gamle Gaustad vil være hensiktsmessig for å få en god forbindelse mellom kontorarealer og sykehus. En slik kulvertforbindelse vil det være naturlig å utrede i forbindelse med prosjekteringen av det nye Gaustad sykehus.

Svalganger

Bygg 03, 04 og 05 er forbundet med hverandre slik at tørrskodd forbindelse er mulig (forbindeelsen inneholder nivåforskjeller som er løst med trapper og er ikke universelt utformet). I tillegg til fysisk forbindelse mellom disse byggene er det originale svalganger som knytter bygningene sammen i nord/syd-retning. Disse forbindelsene er delvis trinnfrie, men på grunn av ulike nivåer på 1. etasje gulv i de ulike bygningene og helnende terreng er forbindelsene ikke universelt utformet.

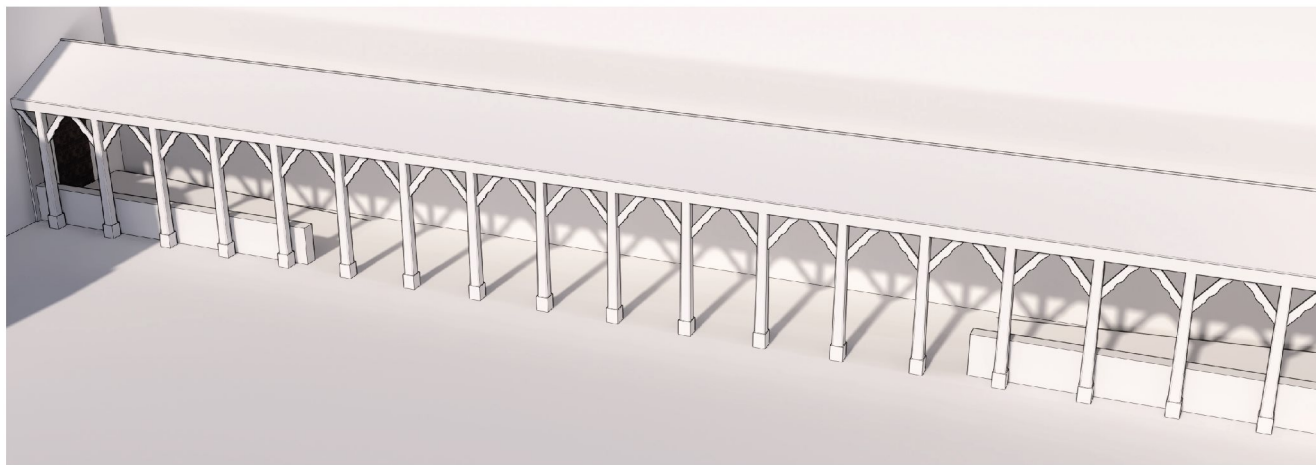
Det er i arbeidet med denne mulighetsstudien vurdert at en klimatisert forbindelse mellom bygningene 01, 03, 06 og 02, 05 og 08 vil kunne utgjøre en vesentlig forbedring av brukbarheten for disse bygningene - særlig dersom man skulle gå for en løsning der alle seks bygningene faller inn under samme brukskategori (påførendesenter, kontorer, studiearealer, studentboliger). Man kan forestille seg en enkel inngalssing på innsiden av svalgangenes konstruksjon, med forsiktig innfesting og færrest mulig berøringspunkter for å sikre de originale bygningsdelene.

A
Svalgang bygg 01, sett fra hagen. Nyere mur langs rampe for trinnfri adkomst.

B
Svalgang bygg 02, sett mot rampe for trinnfri adkomst.

- Tørrskodd
- Trinnfritt

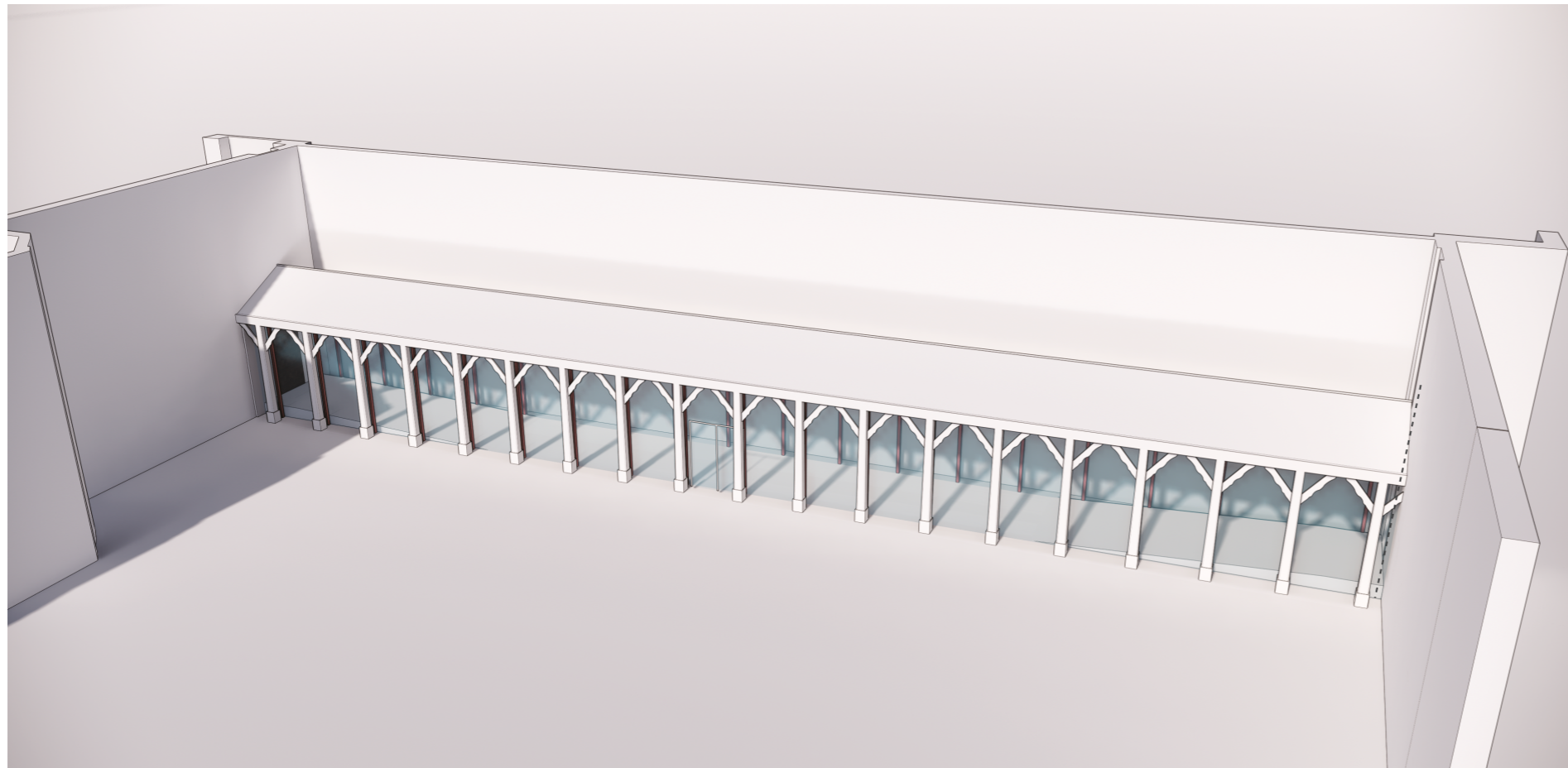
Fushimi Inari i Kyoto

Nues Museum - Chipperfield

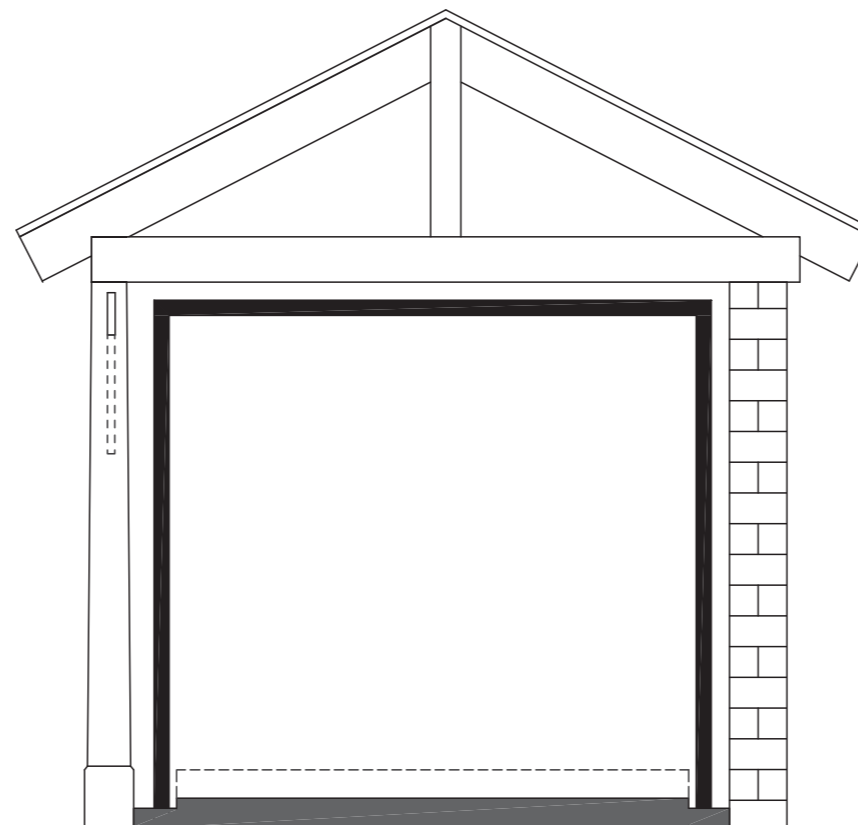
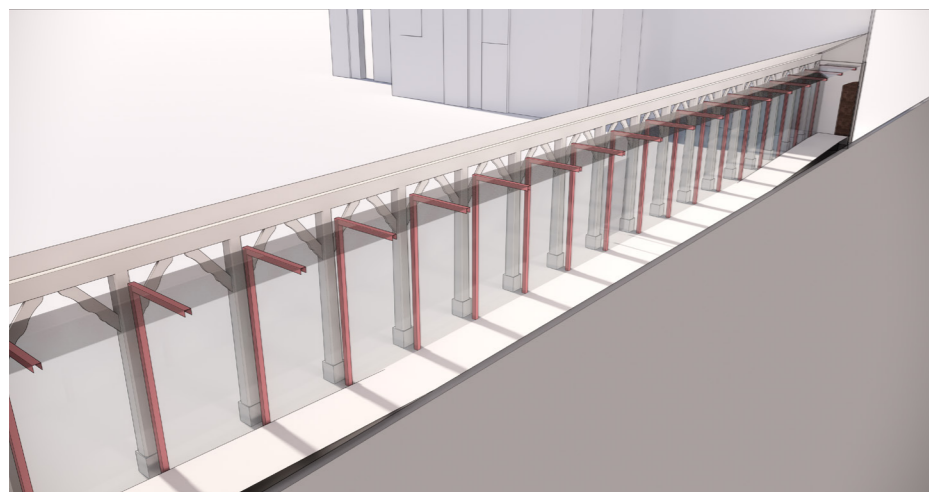
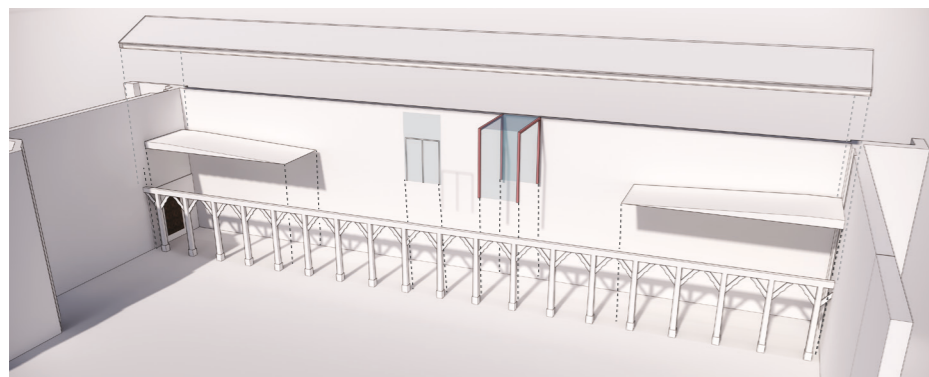
Castelvecchio - Scarpa

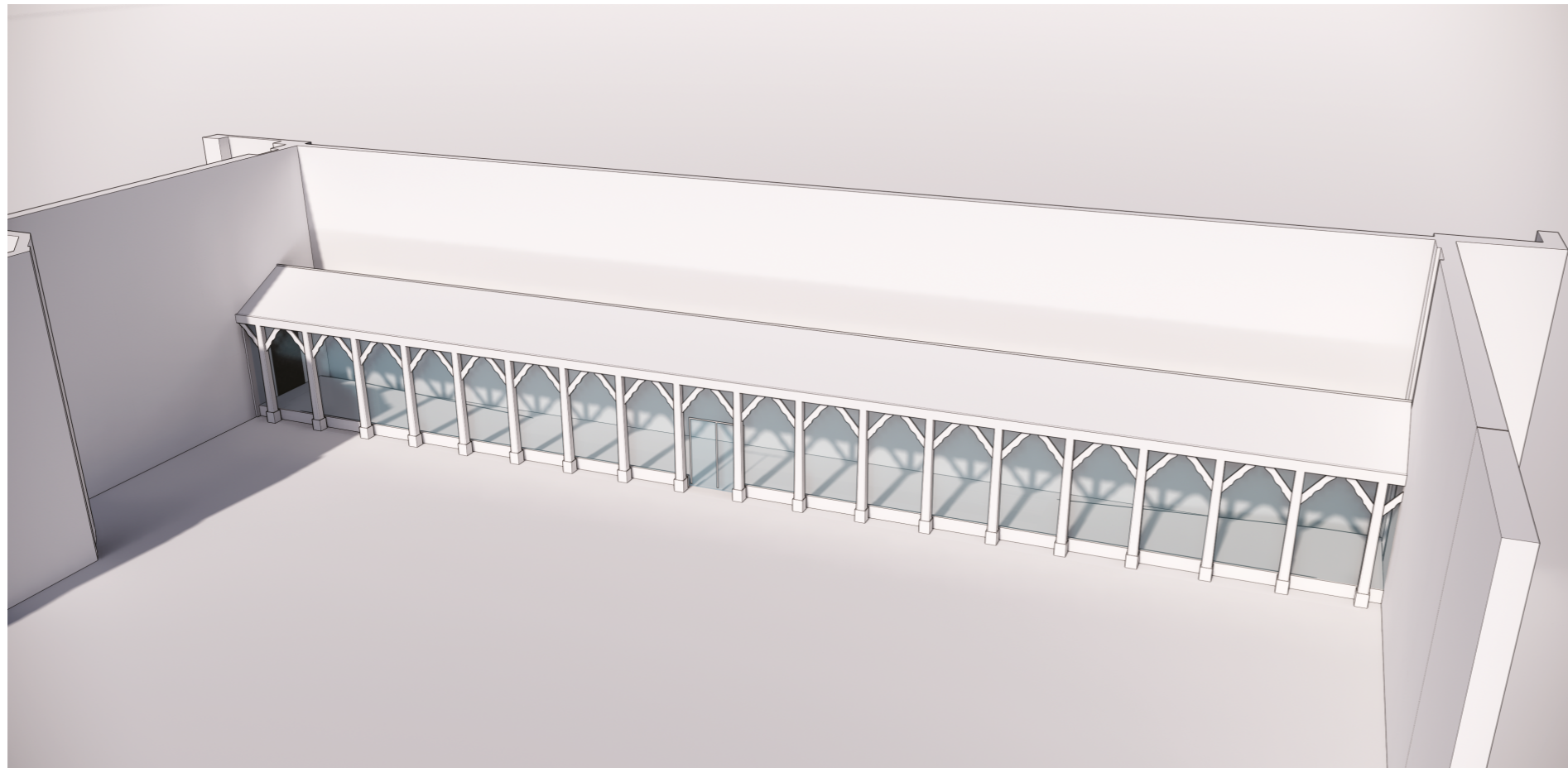

INNGLASSING AV SVALGANG - ALT. 1

Ramme med glass - inntrukket fra konstruksjonene på alle sider. Følger rytmen til eksisterende trekonstruksjoner.

- Minimalt med berøringspunkter til eksisterende konstruksjon
- Svalgangens uttrykk endres drastisk
- Ramme av tre eller stål med glass på tre sider
- Støpt rampe med varmekabel som oppvarming
- Dør for adkomst til hagen

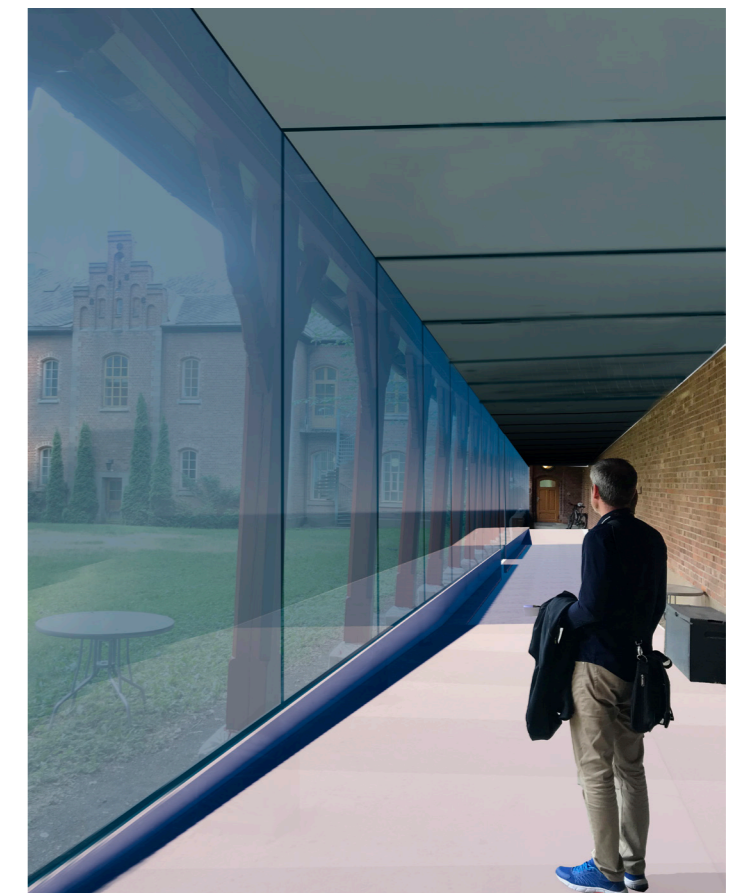
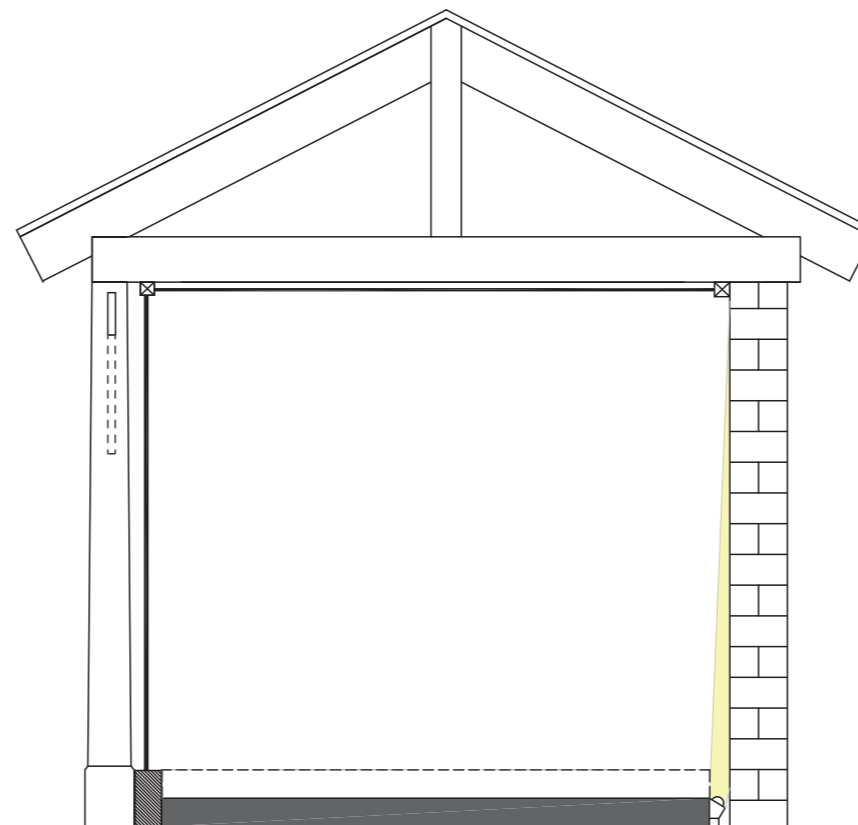
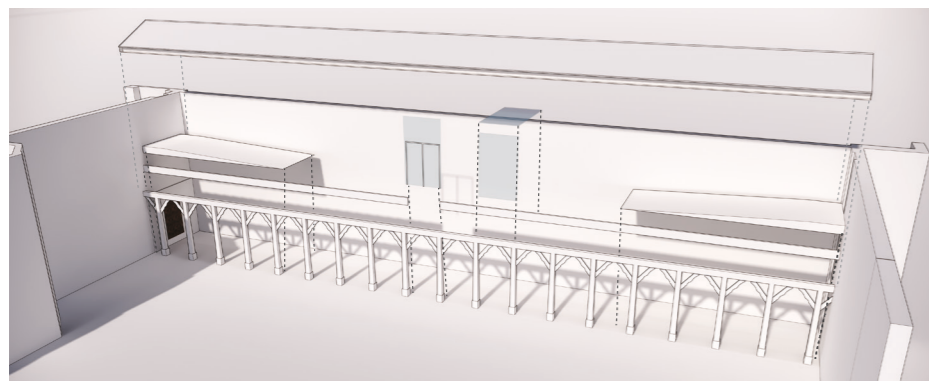

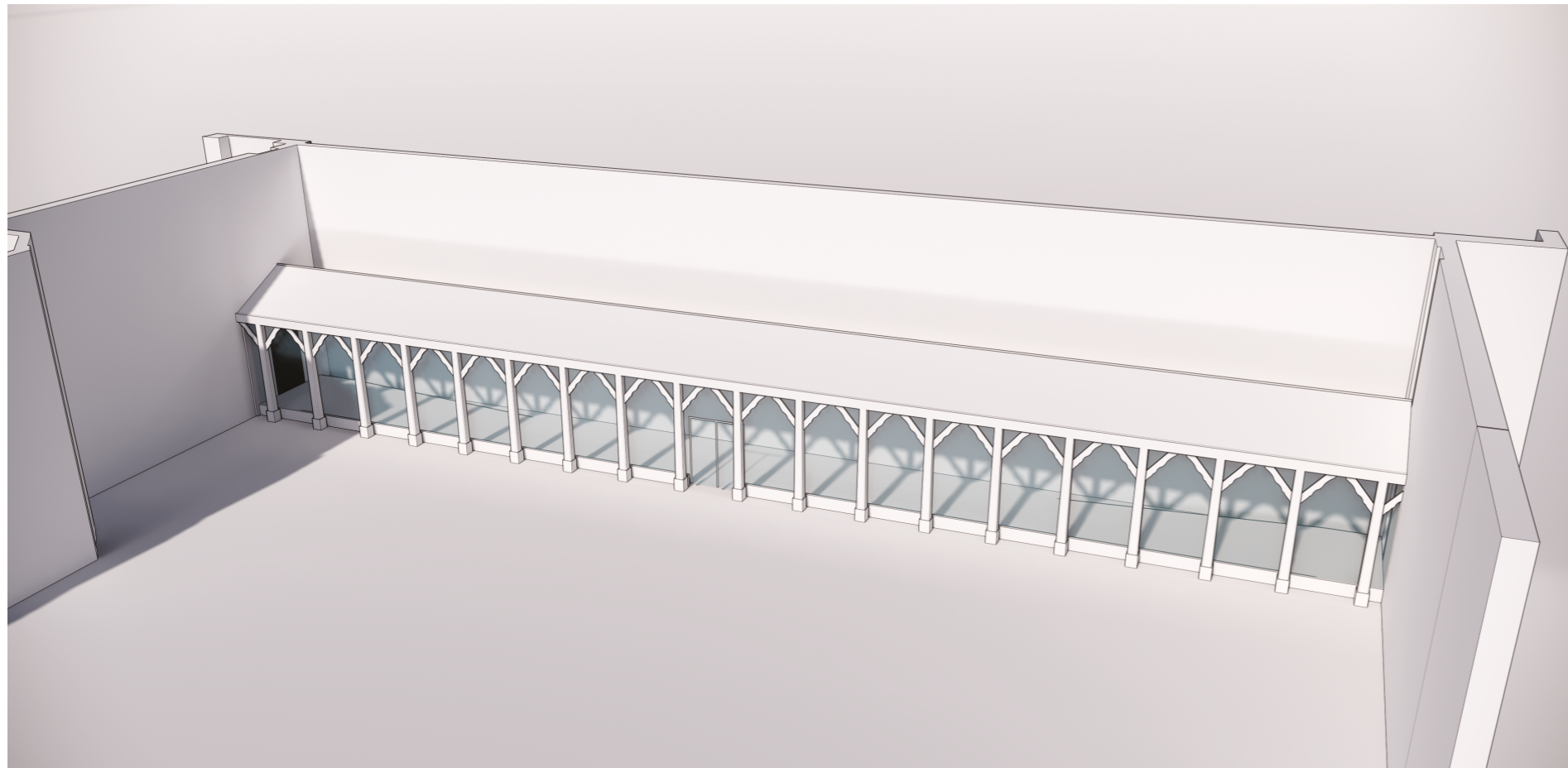

INNGLASSING AV SVALGANG - ALT. 2

Glassvegg mot hagen og tett himling mot takkonstruksjon. Bæresystem med inndeling som følger rytmen til eksisterende trekonstruksjoner.

- Innfesting i takkonstruksjon og mot eksisterende teglmur, men mulig med få berøringspunkter
- Eksisterende takkonstruksjon skjules
- Støpt rampe med horisontal sokkel som følger betongfundamenter for søylerad mot hagen
- Varmekabel og integrert belysning i rampe
- Dør for adkomst til hagen

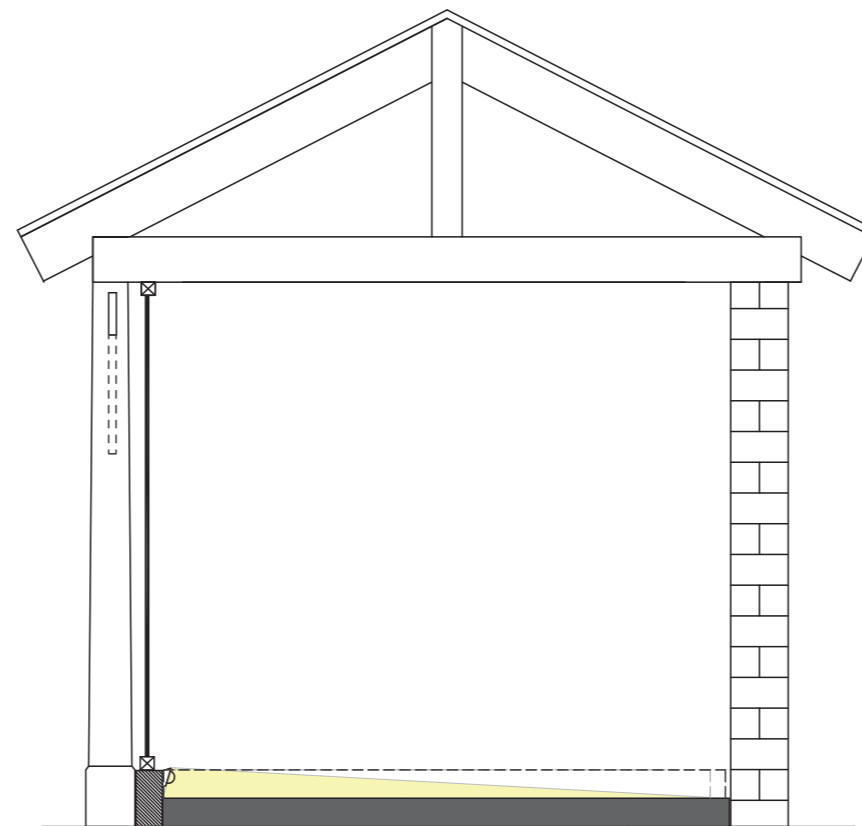
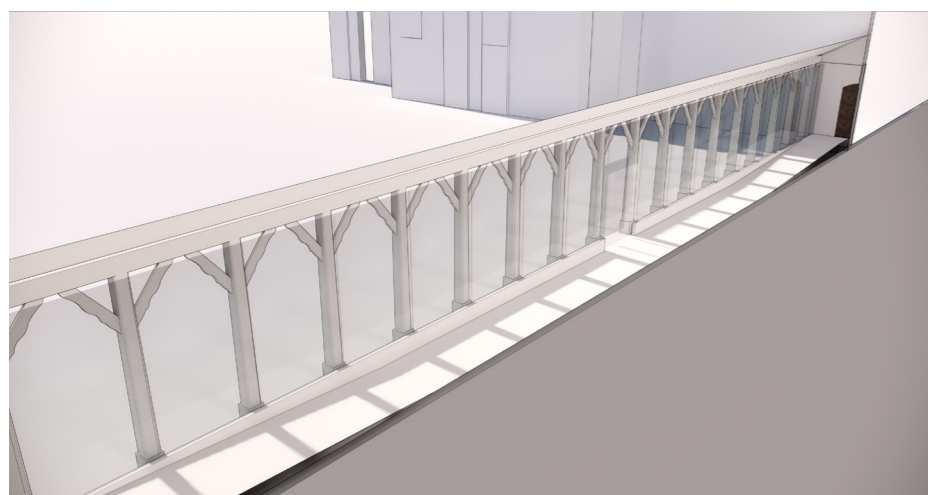
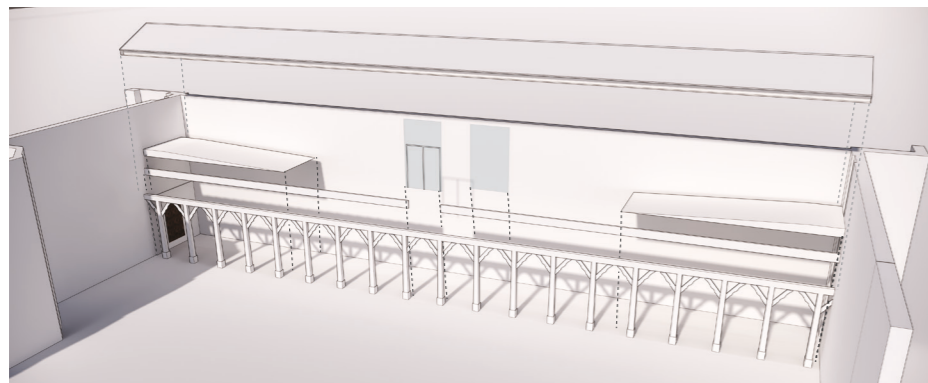

INNGLASSING AV SVALGANG - ALT. 3

Innglassing kun langs eksisterende søylerad mot hagen.

- Takkonstruksjon og teglmur blir del av svalgangen
- Må vurdere muligheter for tetting i overganger for å unngå for mye varmetap
- Støpt rampe med horisontal sokkel som følger betongfundamenter for søylerad mot hagen
- Varmekabel og integrert belysning i rampe
- Dør for adkomst til hagen

Det er i denne mulighetsstudien utarbeidet løsningsforslag for bygningene 01, 02, 03, 04, 05, 06, 07, 08, 15, 16, 27 og 28. De øvrige bygningene er også vurdert, men det er ikke tegnet ut forslag til ny planløsning.

Vern

Samtlige bygninger og utomhusanlegget med enkeltelementer som lufttegårdsmurene, svalganger og store trær og frukttrær er vernet, for det meste verneklasse 1 – fredning. (Fire av bygningene har verneklasse 2 – bevaring.) Formålet med fredningen er blant annet å bevare anlegget som et monument over psykiatriens utvikling i Norge. Eksteriøret og deler av interiørene er omfattet av fredningen.

Historiefortelling - tidskapsler

En måte å oppfylle et av formålene med fredning på er å etablere punkter for historiefortelling, som en slags tidskapsel der man bevarer enkeltelementer som for eksempel et pasientrom, en korridor eller en stue og på den måten skape en kollektiv hukommelse om det gamle Gaustad sykehus. Man kan tenke seg at det i hvert bygg, eller hver bygningstype avsettes ett rom eller element som innredes og holdes slik det opprinnelig var tenkt. Alternativt lages det oppslag i hvert enkelt bygg med bilder og tegninger som kan fortelle bygningens historie.

Tilpasning og transformasjon – fleksibilitet i løsningsforslagene

I mulighetsstudien er det forsøkt å finne frem til løsningsforslag som på best mulig måte ivaretar bygningenes struktur, samtidig som det åpnes for en ny bruk som kan gi nytt liv til anlegget. For de bygningene der vernet kun omfatter eksteriøret vil man kunne gå mer drastisk til verks i forhold til riving og ombygging enn det som er foreslått her, noe som kan gi et større spillerom i forhold til for eksempel oppfyllelse av krav i teknisk forskrift (TEK). For de seks bygningene som har tilnærmet lik struktur er det foreslått tre svært ulike bruksområder; pårørendesenter med hotell, kontorer og studentboliger. Disse tre funksjonene kan fint fungere side om side, men man kan også se for seg at én av disse tre løsningene blir gjennomført på alle seks bygningene.

Arealer

Det er på side 26 oppgitt nettoarealer for hver foreslåtte funksjon/hvert bygg. For byggene 01,02,06,08 er det i tillegg oppgitt alternativ utnyttelse som rene kontorarealer. Samlet antall kontorer for 1 eller 2 personer utgjør da for disse bygningene 91 stk, samlet antall plasser i kontorlandskap 100 - 150 avhengig av typen plasser. (Faste kontorarbeidsplasser krever mer plass enn lesesalsplasser og «touch-down»-plasser.)

Tilstand og potensiale

Anlegget bærer preg av et visst etterslep på vedlikehold og det er til dels store skader knyttet til håndtering av vann og overvann på takkonstruksjoner, yttervegger og i kjeller. Graden av asfalterte flater ute kan forklare noe av problemet med overvann, ellers er nok mesteparten av skadene knyttet til manglende vedlikehold og bruk av bygningene som kommer i konflikt med verneinteresser. Mange av bygningene har stor grad av autenticitet med til dels intakte planløsninger, og elementer som vinduer, dører, takstein og utsmykninger er originale i flere av bygningene. Videre innehar planløsningene en generøsitet i form av brede korridorer med god takhøyde og mye dagslys, store rom og rik adgang til utearealer som man ikke finner i like stor grad i moderne bygg. Plasseringen i forhold til sykehuset (dagens Rikshospital og det fremtidige nye Gaustad sykehus) er god i forhold til å aktivisere og holde liv i anlegget. Studiearealer med lesesaler, kollokvierom, kafé og flotte uteområder i kombinasjon med arealer for administrasjon og ikke-kliniske pasient- og pårørendefunksjoner vil fint kunne passes inn i anlegget.

Vurderinger fra rådgivende ingeniører

Løsningsforslagene som foreligger er utarbeidet av arkitekt. Rådgivende ingeniører i prosjekteringsgruppen har gjort en vurdering av forslagene og gitt følgende innspill:

Rådgivende ingeniør konstruksjonsteknikk (RIB)

Løsningsforslagene legger opp til et minimum av riving/hulltaking. De største inngrepene er knyttet til installasjon av heis eller løfteplattform. Eksisterende kulvertsystem vil kunne brukes til tekniske føreinger. Kjelleretasjene/fundamenteringen i flere av bygningene har til dels store skader knyttet til fukt. Håndtering av overvann er med sikkerhet en av årsakene til dette, og det poengteres at omfang utomhus ikke må undervurderes.

Rådgivende ingeniør elektro (RIE)

El-anleggene er av ulike årganger og de aller fleste anleggene har overskredet teknisk levetid. Det må påregnes komplett nytt el-anlegg for samtlige bygg, der det etableres kott/rom til underfordeling el og etasjefordeling IKT. Det er begrensninger på rekkevidde horisontalt som må tas hensyn til ved plassering av disse.

Rådgivende ingeniør VVS (RIV)

VVS-tekniske anlegg bør i stor grad skiftes ut. Dette innebærer nytt, sentralt produksjonsanlegg for varme, etablering av forskriftsmessig ventilasjon og utskifting av store deler av sanitæranleggene. Det bør etableres SD-anlegg og anlegg for

energikontroll og det bør vurderes et omfang av sprinkling. Det er tilstrekkelige arealer på loft for etablering av tekniske rom.

Etterisolering av yttervegger er ikke et alternativ for den fredete bygningsmassen, blant annet fordi nullpunkt i yttervegg forskyves og det kan oppstå mursprengning. Innvendig kan det også enkelte steder være problematisk å få frem ventilasjonskanaler uten store bygningsmessige inngrep. Korridorer har for en stor del stor takhøyde og buet himling, og det vil være begrenset behov for mekanisk lufttilførsel. Det vil bli aktuelt å søke om fravik fra TEK.

Bygg 15 og 16 er tenkt benyttet som barnehage. Her anbefales at ombygging utføres i tråd med Oslo kommunes ravspesifikasjoner for barnehager.

Uavhengig av bruk vil det tilles krav til utfasing av eksisterende oljekjeler i 2020. Etablering av ventilasjon i samtlige bygg vil kreve øking av kapasitet samt overføringsmulighet. Det er forventet et økt effektbehov, men sannsynligvis et noe redusert energibehov.

Med bakgrunn i løsningsforslag foreslått av ARK sier RIV seg enig i at byggene er egnet til / kan konverteres til den virksomhet som er antydnet.

Rådgivende ingeniør brann (RIBR)

Den foreslåtte bruken av bygningene er gjennomførbar med forholdsvis enkle inngrep. Der hvor det er tenkt overnatting med hotellfunksjoner settes risikoklasse høyt og det utløses krav om sprinkling. Videre må det gjøres tiltak i fasade enkelte steder for å sikre rømningstrapper mot brannspredning. Enkelte tilpasninger må gjøres, blant annet for å oppnå sikre trapperom. Det forutsettes at kulvert kan seksjoneres.

10.10.2018 / ISTH

I november 2019 ble mulighetsstudien supplert med en enkel utredning for hvordan svalgangene som forbinder bygg 1 til 8 kan oppgraderes slik at man oppnår en klimatisert og tørrskodd forbindelse mellom bygningene. Løsningsforslagene ble presentert for Byantikvaren og Riksantikvaren i møte 15.11.19 og er lagt inn i mulighetsstudien på side 21 - 31.

19.12.2019 / ISTH